...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 90 (7998)
АПРЕЛИИН 15
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1956 он

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн.

Манай коммунистическэ хэрэгые улам саашадаһаа амжалтатайгаар дабшуулхын тулада таанад, залуушуул, олон юумэ хэхэ зэргэтэй болонот. Залуугай абьяастайгаар, залуугай хаба шадалтайгаар таанад урагшаа эрмэлзэн дабшаха ёһотойт.

(Залуу барилгашадай Бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ 1956 оной апрелиин 11-дэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэһөө).

Советскэ Эхэ оронойнгоо саашадаа һалбаран хүгжэхын түлөө шэнэ габьяа байгуулагты, залуушуул!

Залуу барилгашадай Бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ 1956 оной апрелиин 11-дэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгэ

Нүхэдүүд! Залуу барилгашадай зүблөөе зарлажа, залуушуулай Коммунистическэ Союзай Центральна Комитет һайн үүсхэл гарга...

Комсомол манай партиин үнэн туһалагшань, хүсэтэ резервэнь хо... байһан юм, мүнөөшье байна. Партиин үнгэргэһэн бүхы хэрэг-ябуулгануудта комсомол ...одоо оролдосотойгоор хабаадаг, тэмсэлэй эгээ харюусалгатай, бэрхэшээлтэй газарнуудта зоримгойгоор ошожо, Эхэ оронойнгоо шэнэхи зорилгоёо нэрэтэй сологоор бэелүүлдэг байгаа.

Урдань комсомолецууд байһан ...адай эсэгэнэрэй, зариманай ...й үбгэ эсэгэнэрэй гражданска ...най жэлнүүдтэ яажа тэмсэһы..., оронии индустриализацилгын жэлнүүдтэ шэн зоригтойгоор ажал...ень, фабриканууды, заводуу..., бүхэли городуудые бариһыень, ...ее ажахые коллективизацилгын жэлнүүдтэ тэдээнэй яажа хүдэлмэ...һыень, нүхэд комсомолецууд, ...ад үзэгты! Тэдэнэр өөрынгөө социалистическэ гүрэниие бэхи...лгэдэ бүхы хүсэеэ зорюулан, хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажал...ай хэрэгэй түлөө, манай Коммунистическэ партиин агууехэ хэрэгэй түлөө туйлай ехэ оролдосотойгоор ажалладаг байгаа.

...эгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ ...ай үедэ комсомол, советскэ залуушуул фронтнууд дээрэшье, тыл...е шэн зориг харуулаа. Дайсанай һандаргагдаһан манай городууд болон тосхонуудые һэргээн ...оохо хэрэгтэ, манай промышленность болон хүдөө ажахые саа...ань хүгжөөхэ хэрэгтэ, городууд ...н заводуудые барилгада советскэ залуушуул туйлай ехэ туһа нэ...хээ. Комсомол өөрынгөө олон ...ад мянган эрхим хүбүүд, басагадые шэнэ газар элдүүрилгэдэ эль...э, партиин уряае халуунаар ...жээ. Урдань хооһон тала бай... олон миллион гектар баялиг ...р манай советскэ хүнүүдэй ...досотой ажалай ашаар мүнөө ...й социалистическэ обществын туһада зорюулагдаа. Партиин ...гаар советскэ хүнүүд шэнэ газар элдүүрилхэ, агуу ехэ хэрэгые эр...жэ ороо. Манай эрэгтэй, эмэгтэй ...рта залуу патриодууд энэ хэ...е үүсхэгшэд болоһон байна!

Нүхэдүүд! Залуушуулай хайха...жатай оролдолгын түлөө, тэрээ...шэн зоригтой ажалайнь түлөө ...иин хоридохи съездын үедэ энэ ...буна дээрэһээ баясхалан хүргэг...һэн. Советскэ залуушуул тии...магтаалда, үндэр сэгнэлтэдэ хү...байна. Залуушуулда, тэрээнэй ...рта хүтэлбэрилэгшэ комсомол...хандуулагдаһан Коммунистическэ партиин уряае, Советскэ правительствын уряае комсомол, манай ...рта советскэ залуушуул саашадаа нэгэтэ бэшэ эды ехэ дэбжэлтэ...тэйгээр угтаха байха гэжэ этигэнэб. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

...ргаадахи табанжэл соо манай ...ой үмэнэ асари ехэ зорилго...табигданхай. Хэрбээ мүнөөдэр ...нэрэй дунда Маяковский бай...гаашагшэ һаа, Советскэ Союзай ...аадахи табанжэлэй даалгаба...удай бүхы һүр жабхалангые ...гүүд доторoo һайнаар харуул...байгаа һэн ха.

...нарта, залуу хүдэлмэришэдтэ, ...тал залуу хүдэлмэришэдтэ би ...ниие хэлэнэб. Манай советскэ ...ство дотор ажал хэлгэ тушаа ...у ойлгомжо һүүлэй үедэ зарим ...шуулай дунда бии болоожо за...а. Энэ хадаа, жэшээлбэл, иимэ ...нтануунд дотор харагдана. Ар...жэлэй һургуули дүүргээд, зарим ...ууд, басагад иигэжэ хэлэнэ: би...рэй, эрдэмтэй хүнүүдэй заводто, ...лгын талмайда, совхоздо гү, али ...оздо мүнөө ошоһоной хэрэггүй. ...эрдэмтэй хүнүүд хүдэлмэри...барилгашадай бариһан гэр до...ажаһууһан тухайгаа, заводууд ...фабрикануудта эсэгэнэрэйн ...үдэлмэрилжэ байһан тухай, ...гүй ажалладаг манай совет...хүнүүдэй колхозууд болон сов...дта ургуулһан хилээмэ эдижэ ...н тухайгаа бодожо үзэнэгүй. ...иигэжэ бодомжолдог залуу хү...һээ гадна, энээнэй түлөө дээдэ ...хүнүүд сооһоо заримашуул ...эй хаш. Зарим эхэ эсэгэнэрэй ...һанадагынь нюуса бэшэ ...

— Минии басаган арбан жэлэй ...ули дүүргээд, үнеэ һаажа яба...й хаям даа!

Һү удаагшье һаа, тэрэ басаган үнеэ һаахые эшхэбтэр гэжэ тоолоно! **(Энеэдэн, альга ташалга).**

Энэ хадаа хара амяа харалга, мухар бодол гээшэ. Ажалда мухар бодолтойгоор хандаха гээшэ манай хүбүүд, басагадта таараха аал? Үгы, таарахагүй. Ажал тушаа тиимэ буруу, тон хоротой бодомжые капиталистическэ обществоһоо манайда үшөө үлэһэн хуушанай үзэл бодолой үлэгдэл гээшэ гэжэ тоолон эрид буруушааха хэрэгтэй. Хүдэлмэришэд болон колхозниигууд, үйлэдбэриин ажал хэдэг бүхы хүнүүд хадаа социалистическэ обществын алдар солонь, омогорхолынь гээшэ. Хүдэлмэришэд, колхозниигууд, интеллигенци өөһэдынгөө ажалаар бүхы баялигуудые, материальна үнэтэ зүйлнүүдые байгуулна.

Ажалай бүри ехэ бүтээсэтэй байхын, тиихэдэ оронойнгоо бүри ехэ хүсэтэй ба баян болохын тулада ажалша хүнүүд эрдэмые, наука болон техникын туйлалтануудые шудалха зэргэтэй. Шэнэ ажабайдал амжалтатайгаар байгуулхын тулада һураха, һураха ба һураха хэрэгтэй гэһэн агууехэ Ленинэй захяае манай залуушуул ходоодоо һанаха ёһотой.

Засагай арадай мэдэлдэ байдаг агууехэ Советскэ гүрэн дотор бидэнэр ажабайнабди. Ажалшан арад засагые гартаа абаһан, Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин ашаар оронойнгоо эзэниинь болоһон байна. Хүдэлмэришэд болон таряашад марксизм-ленинизмын агууехэ һургаалай үндэһэ һуури дээрэ шэнэ ажабайдал байгуулжа байна. Коммунизм байгуулгада туйлаһан манай амжалтанууд хадаа өөрынгөө ажалаар материальна баялигые байгуулагша арад хадаа түүхын ёһотой байгуулагшань мүн гэһэн марксизм-ленинизмын сэсэн мэргэн тобшололой үнэн зүб байһанай тодотомо гэршэнь болоно.

Бидэнэр ажалша хүнүүдые сэгнэхэ, хүндэлхэ ёһотойбди. Юуб гэхэдэ, тэдээнэй үнэн сэхэ, арюун һайхан ажалынь манай социалистическэ обществын һалбаран мандалгада зорюулагдана. Энэ ажалынь оронойнмнай ажабайхада хэрэгтэй бүхы юумые, тэрээнэй омогорходог бүхы юумые, тэрээнэй алдар солонь ба хүсэ шадалынь болоһон бүхы юумые байгуулна. Тиин коммунистическэ общество байгуулгын ниитэ хэрэгтэ өөрынгөө ажалаар туһа нэмэри хэжэ байһандаа хүн бүхэн омогорхохо ёһотой. **(Удаан альга ташалга).**

Ажалые хүндэлдэггүй, хайхарамжагүй, хорото заншалтай бидэнэр тэмсэхэ, тон шангаар тэмсэхэ ёһотойбди. **(Альга ташалга).**

Бүхы советскэ хүнүүдые дунда эрдэмтэй болгохо гэһэн зорилго Коммунистическэ парти табяа. Теэд энэ хадаа хүн гээшэ дунда эрдэмтэй болоһонойнгоо һүүлээр фабрикада гү, али заводто, МТС-тэ гү, али колхоздо хүдэлмэрилхые эрмэлзэхэ ёһогүй гэһэн удхатай аал? Үгы даа! Тиигээд байгаа һаа колхозуудта гү, али барилгын талмайнууд дээрэ сохом хэн хүдэлмэрилхэ ёһотой болоноб?

Манай эрхэ байдалда хүдэлмэришэн бүхэнэй, колхозник бүхэнэй дунда эрдэмтэй болоод, саашадаа дээдэ һургуулида гү, али бэеэ даагаад һуража, үйлэдбэриһөө таһарангүй үдэшын вузуудта һуража, дээдэ эрдэмтэй болохо арга боломжотойе таанар һайса мэдэнэт. Эдэ бүгэдэ һайн байна. Гэбэшье, советскэ хүнүүд гэрнүүдые бариха, заводууд болон фабрикануудта хүдэлмэрилхэ, хартаабха тарижа ургуулха, үнеэ һааха ёһогүй гэжэ бидэнэр хэлэнэ аалди? Теэд зарим хүнүүд дунда эрдэмтэй болоһон аад, тиигэжэ ажаллахые хүсэнэгүй, тиимэ ажал хэхэмнай эшхэбтэр гэжэ тоолоно. Энэ буруу бшуу! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Нүхэдүүд, тиимэ гээгдэнги бодомжые шоолохо, үндэһөөрнь усадхаха хэрэгтэй. Манай сатиригууд энээниие халуун түмэрөөр хайраха ёһотой. Тиигэбэл ажалда муугаар хандадаг хүн ажал тухай хайхарамжагүй юумэ хэлэхэһээ байтагай, тэрээн тухай һанахаяашье эшэдэг болохо байна.

Энэ хадаа эли асуудал гэжэ һананаб, тиин энээн тухай мүнөөдэр бэшэ юумэ хэлэхэгүйб. Гэбэшье, саашадаа энээн тухай үшөө дахин хэлэгдэхэ ёһотой болохо ха! **(Энеэдэн, альга ташалга).**

Нүхэдүүд! Зургаадахи табанжэлэй турша соо хэды шэнээн олон заводуудые, фабрикануудые, электростанцинуудые, тэрэ тоодо атомна электростанцинуудые, хэды шэнээн олон шэнэ городууд болон тосхонуудые бариха байнабибди гэжэ таанар бодоод үзэгтыл даа!

Советскэ Союзай европейскэ хубида олон предприятинууд баригдаха, тиихэдэ Сибирьтэ, Казахстанда, Дальна Востогто, Москваһаа ехэ холо газарташье һаа, тэрээндэ тон ойрын, манай оронии хүгжөөхэ, коммунизм байгуулгын манай агууехэ түсэбүүдые бэелүүлхэ талаар тэрээнтэй нэгэн эрмэлзэлгэтэй хизаарнууд болон республиканuудта нилээд олон тооной предприятинууд баригдаха болоно.

Хуушанай сагта Сибирь тухай элдэб олон уйдхартай дуунууд зохёогдоһон байгаа. Хаанта засагай үедэ Сибирь хадаа сүлэлгын, каторгын газар байһан юм. Тиимэһээ сибирьскэ газар дайда тухай тон муугаар хэлэдэг хүнүүдые Сибиреэр айлгадаг байгаа. Теэд сибирьскэ газар дайда гайхамшагта һайхан ба тон баялиг газар юм. Анастас Иванович Микоян Хитадһаа мэнэ һаяхан бусажа ерээ. Тэрэ хадаа Москва ерэхэ замдаа Сибириин хэдэн городуудта тогтоһон байна, тиин тэндэ мүнөө 10—15 градус дулаан болонхой, зарим районуудта саһаншье үгы болонхой гэжэ хэлэнэ. Манай советскэ Сибирь хадаа Сибирь тушаа бии болоһон буруу ойлгомжынхидал адли тиимэ газар бэшэ юм. Тэндэ туйлай ехэ баялигууд бии: тэндэ нүүрһэнэй, элдэб металлнуудай, ой модоной барагдашагүй ехэ запасууд ба бусад элдэб олон юумэнүүд бии. Тэндэхи баялигууд үнэхөөрөө айхабтар ехэ юм. Тиин тэдээниие хаяжа, дараандань орхижо болохогүй. Бидэнэр тэрээниие орхихогүйбди, харин советскэ арадай аша туһада, манай ороной аша туһада ашаглахабди. Манай советскэ залуушуул эгээ тэндэ өөһэдыгөө харуулха—ойроо хүртөөгүй хизаарые гартаа абажа, тэндэ мүнөө үеын заводуудые, фабрикануудые, электростанцинуудые, түмэр замуудые, болбосон городуудые бариха ёһотой.

Ороной зүүн районуудта олон миллион советскэ хүнүүд ажаһуужа, хүдэлмэрилжэ байдаг, тэдэнэр өөһэдынгөө хизаарта дуратай юм. Гэбэшье, зүүн зүгэй олон районууд һууриржаһан хүн зоноор үсөөн. Эдэ районууд зоримгой, ажалда дуратай шэнэ хүнүүдэй өрэхые хүлеэжэ байна.

Нүхэд комсомолецууд! Сибирьтэ, Дальна Востогто, Дунда-Азиатска советскэ республиканuудта олон зуун жэлэй туршада ойроо хүртөөгүй байһан баялигуудые ашаглахын тулада комсомол тэдэ районуудта шэнэ барилгануудые бодхоохын түлөө зоригжолтойгоор оромбор, хэрэгтэй тооной хүнүүдые эльгээжэ шадаха байна.

Сибирь тухай урдань муу юумэ хэлэгдэхэһээ гадна, һайншье юумэ хэлэгдэдэг байгаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Ородой түрүүшын революционернүүдэй нэгэн Александр Радищев 160 гаран жэлэй саада тээ иигэжэ бэшээ һэн: «энэ Сибирь яагаа баян хизаар гээшэб, ямар ехэ хүсэтэй хизаар гээшэб! Үшөө зуун жэлнүүд үнгэрхэ, тиихэдэнь энэ хизаар хүн зоноор дүүрэхэ, энэ хизаар дэлхэйн түүхэдэ ехэ үүргэ гүйсэдхэхэ байна».

Манай агууехэ пролетарска уран зохёолшо Максим Горький Сибирь тушаа хэлэхэ зуураа, энэ хадаа туйлай ехэ, хэмгүй баян орон мүн, «тэрээнэй газарынь барагдашагүй ехэ баялигуудаа, хэмгүй үргэн ехэ ой модоёо, хүсэтэ ехэ мүрэнүүдэйнгээ энергиин барагдашагүй запасуудые бидэнэй урда дуратайгаар нээжэ байһан шэнги байна» гэжэ хэлээ һэн.

Енисей, Обь, Лена, Ангара хадаа Сибириин хүсэтэ ехэ мүрэнүүд болоно. Ангара гээшэмнай юун гээшэб гэжэ таанарай олонтнай мэдэнэ ёһотой. Энэ хадаа хүсэтэ мүрэн мүн. Тэрээн дээрэ хүсэ ехэтэй гидроэлектростанцинууд, тэрэ тоодо дэлхэй дээрэ эгээ ехэ Братска ГЭС баригдажа байна. Гансахан Ангара манай арадта хэды шэнээн ехэ баялигые үгэхэ гээшэб!

Сибириин ерээдүйн байдалые хараха зуураа, Максим Горький иигэжэ бэшээ һэн: «Ерээдүйн Сибириин гайхамшагта картинанууд асари ехэ байһанаараа һанал бодол эзэлэн дэлгэрнэ. Тэдэ картинануудые хүнүүдэй хүдэлмэриин эршэ хүсөөр ургалагдаһан ба ашаглагдаһан байгаалиин хүсэн байгуулха юм...».

Эгээ таанар, залуушуул, сибирьскэ дошхон мүрэнүүдые хазаарлажа мэдэлдээ абаха, сибирьскэ баялигуудые гүйсэд ашаглажа, тэдээниие манай советскэ арадай аша туһада зорюулха ёһотойт.

Нүхэдүүд! Зургаадахи табанжэлэй тон шухала барилгануудые барихын тулада олон зуугаад мянган шэнэ хүдэлмэришэд хэрэгтэй болохо юм. Эдэ барилгануудые кадрнуудаар хангахын тулада партиин Центральна Комитет, Советскэ правительство эгээ шухала предприятинуудые барилгада эрхим нүхэдөө эльгээгыт гэһэн уряатайгаар советскэ залуушуулда хандаха байна.

Комсомолой зэргэдэ 18 миллион 500 мянган хүнүүд тоологдоно. Тиин комсомолецууд өөһэдынгөө дундаһаа 300—500 мянган хүниие эльгээжэ шадахагүй аал? Яһала шадаха гэжэ һананаб. **(Нэрьемэ альга ташалга).** Бидэнэр комсомолой ба залуушуулай хүсэндэ этигэнэбди, тэдэнэй абьяаста этигэнэбди. Манай залуушуул хүйтэнһөө айдаггүй, сибирьскэ тайгаһаа айдаггүй гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. **(Альга ташалга).**

Таанадые юунһээшье айхагүй гэжэ бидэнэр этигэнэбди. Советскэ арад олон юумэ үзэһэн, тэрээнһээшье болохо бэрхэшээлнүүдые дабажа гараһан байна.

Манай ороной хүдэлмэришэн анги капиталда зоримгойгоор добтолжо ороһон, хаанта засагай хүсэнһөө айнгүйгөөр тэрээндэ эсэргүү восстани хэһэн байна. Буржуазно-помещигүүдэй байгуулалтые усадхаад, манай арад өөрынгөө гол шухала интересүүдые хамгаалагша шэнэ, советскэ социалистическэ байгуулалта байгуулһан байна.

Манай арад засагые мэнэ һаяхан гартаа абаад байхадаа бэрхэшээлнүүдһээ айнгүй, заналтаһаа айнгүй, буу зэбсэг гартаа барин, өөһэдынгөө туйлалтануудые империалистическэ гүрэнүүдэй добтолгоһоо хамгаалха баатай болоһон, дайсадые өөһэдынгөө газар дайда дээрэһээ намнаһан юм. Манай арад Советскэ Союзда фашистнарай добтолходо сошордонгүй, тэрээнтэй дайлалдажа, бута сохёо һэн.

Бидэнэр мүнөө үргэн замда гараад, манай арадай ажахые хүгжөөхэ талаар элитэ ехэ амжалта туйлаабди. Тиин бидэнэрые мүнөө ямаршье бэрхэшээлнүүд айлгахагүй. Манайхин хүдөө ажахыдаа гээгдэлтэй байгаабди. Гэбэшье, дутагдалнуудаа дабахын түлөө тэмсэлдэ мүнөө бүхы араднай оролсоо. Тиин хүдөө ажахын талаар шэнэ табанжэлэймнай хоёр—гурбан жэл соо дүүргэгдэхэ байһанинь сохомтой. **(Альга ташалга).**

Партиин XX съездын табиһан шэнэ, агууехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ бүхы эрхэ нүхэсэл манайда бии. Манайда баатарлиг хүдэлмэришэн анги, колхозно алдарта таряашад, манай ажалша интеллигенци бии. Манай советскэ арадай зохёон байгуулхы, туйлай ехэ бүхы хүдэлмэриемнай коммунистическэ байгуулалтын хэрэгтэ амжалта туйлажа шадаха байһанаа харуулһан Коммунистическэ парти хүтэлбэрилнэ. Манайда партиин туһалагша ленинскэ комсомол бии. Тэрэ хадаа партиин табиһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ залуушуулые эмхидхэнэ. Тиимэһээ зургаадахи табанжэлэй тон шухала барилгануудта хэдэн арбаад, зуугаад мянган хүбүүд, басагадые эльгээхэ гэһэн партиин шэнэ уряае комсомолецууд болон бүхы советскэ залуушуул һайшаан дэмжэхэ байха гэжэ бидэнэр этигэнэбди, нүхэдүүд. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Ороной зүүн зүгэй, үшөө ашаглагдаадүй районуудта баригдаха шэнэ барилгануудта үнэхөөрөө зоримгой, эрэлхэг бэрхэшээлнүүдһээ айдаггүй залуу хүнүүдэй хэрэгтэй болохо байһаниинь сохомтой. Тэндэ түрүүшээр эрхэ байдал хэсүүтэй байха. Энээниие хараадаа абаха хэрэгтэй. Энэ хадаа хүндэлүүлхын тулада хадам эжыдээ ошолго бэшэ гэжэ таанар һайса мэдэхэ ёһотойт. **(Энеэдэн, зал соо шэмээтэй болоно).** Тиимэ ехэ хүшэр хэрэг бүтээхын тулада зоримгой залуушуул хэрэгтэй. Түрүүшээр олонхидоо ганса бэе хүбүүд, басагад байгуужан лэ, саашадаа тэдэнэр хамтадаа ажаллаха зуураа, бэе бэеэ һайнаар мэдэхэ, тэдээн сооһоо олониинь гэр айл болоожо бата бэхи бүлэнэрые байгуулха байна. **(Альга ташалга).**

Нүхэдүүд! Энэ шэнэ хэрэгтэ Москвагай, Ленинградай, ороной бусад томо городуудай комсомолецууд үлыгэр жэшээ харуулха гэжэ найдахада болохо байна. Мүнөө Москвада, Ленинградта болон ороной бусад томо городуудта хүдэлмэриин хүсэнэй резерв бии. Наука саг үргэлжэ хүгжөөгдэжэ, мүн техникэ ургажа ба нарижуулан һайжаруулагдажа, үйлэдбэри дээрэхи ажал механизацилагдажа байдаг. Эдэ бүгэдэ хадаа манай индустриальна томо центрнүүдэй промышленностьһаа ороной шэнэ районуудта предприятинуудые шэнээр байгуулхын тулада кадрнуудые эльгээхэ арга олгоно. Барилгануудта мүн лэ кадрнуудые эльгээжэ болохо байна.

Мүнөө хэдэн мянган предприятитай, хэдэн миллион хүн зонтой Москвада болон Ленинградта, тэрэшэлэн бусад хэдэ хэдэн томо городуудта шэнэ предприятинуудые бариһанай хэрэггүй болоод байна. Бүхы Советскэ Союз дотор промышленна предприятинуудые бүри зүбөөр хубаарилан табиха тудам, тэдэнэй түүхэй эд абадаг газартаа дүтэ байха тудам манай орондо, манай арадта бүри һайн болохо байна.

Тиимэһээ, Москвагай залуушуул хэрбээ зарим зэргын хүдэлмэри ябуулаад байгаа һаа, зүүн районуудта шэнэ предприятинуудые барилгада хэдэн олон мянган хүдэлмэришэдые өөһэдынгөө дундаһаа эльгээжэ шадаха гэжэ би һананаб. Хэрбээ энэ хэрэгтэ зүбөөр хандаад байгаа һаа, Москвагай предприятинууд үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ ямаршье һаад ушаруулангүйгөөр, шэнэ заводуудые барилгада хэдэн мянган хүдэлмэришэниие эльгээжэ шадаха байна. **(Альга ташалга).**

Ленинград, Харьков, Киев, Свердловск болон бусад городууд, жэшээлхэдэ, саашадаа шэнэ заводуудай баригдахагүй байһан Одесса зургаадахи табанжэлэй барилгануудта залуушуулые тон олоор эльгээжэ шадаха.

Теэд, түрэл городһоо 60 километрһээ сааша парахамнай бэрхэтэйшэг, тон бэрхэтэй гэжэ тоолодог тиимэ хүнүүд эдэ городуудай залуу хүн зоной дундаһаа үсөөн бэшэ олдохо гэжэ би мэдэнэб. **(Альга ташалга).** Хэрбээ энэ хэрэгые комсомол ёһотойгоор лэ гартаа абажа шадаа һаа, эдэ бэрхэшээлнүүдые дабажа шадаха, тиигэжэ томо городуудай хэдэн мянган эдир залуу хүбүүд, басагад шэнэ барилгануудта гараха хүдэлөө үүсхэгшэд болохо байна.

Зүблөөнэй һүүлээр гэртээ бусахадаа, ямар ехэ ажал хэрэгэй залуушуулые хүлеэжэ байһан тухай өөһэдынгөө коллективүүдтэ, нүхэдтөө хөөрэжэ үгөөрэйгты.

Зургаадахи табанжэлэй барилганuудта ошохо тухай партиин уряае залуушуул дэмжэхэ, манай орондо, манай арадта һайн һайхан хэрэг хэжэ үгэхэ гэжэ бидэнэр этигэнэбди. **(Нэрьемэ альга ташалга).** Зүгөөр эндэ һанаа амар ябадал гаргажа болохогүй. Энэ асуудал ехэ зоригтой, ушар ёһо һайнаар мэдэдэг байхые эринэ. Энэ ехэ, зүгөөр бэрхэтэй хэрэгые дүүргэхэеэ ошохо шухала байһые эндэ альга ташажа байгшадай зариманиинь һайнаар мэдэрнэгүй ёһотой. Эндэ хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри хэхэ, олоничитын зүгһөө нүлөөлхэ хэрэгтэй. Энэ уряа тухай эндэ хэлэгдэжэ байхадань заримашуул альга ташабашье, гэнтэ өөрөө ошохо болошуужаб? — гэжэ зүрхэ алдажа байна бэшэ аал? **(Зал соо шэмээтэй болоно, альга ташана).**

Баһа нэгэ асуудалда мүнөө тогтожо хэлэхые би хүсэнэб. Түмэр бетон хэрэглэхэ тухай эндэ олон нүхэд хэлэһэн байна. Энэнь ехээр баясахаар байна. Бетон ба түмэр бетон барилгада гол шухала зүйл болоно гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Түмэр бетон үргэнөөр хэрэглэнгүйгөөр, бетонгүйгөөр, минии һанаһанай ёһоор мүн бетон блогуудгүйгөөр барилгые хурдан түргэнөөр бүтээжэ, өөрынь үные зохихо зэргээр химдаруулхада шухала болохоор үндэр бүтээсэ туйлажа шадахагүй байнабди. Имагтал ажалай бүтээсын дээшэлхэдэ, хүдэлмэришэдэй салин хүлһэн нэмэхэ байһыень хараадаа абаха хэрэгтэй. Түмэр бетон хэрэглэлгэ ажал ехэтэй хүдэлмэри бүри ехээр механизацилха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга олгохо, хүдэлмэришэдэй нормоёо дүүргэжэ ба үлүүлэн дүүргэжэ ехэ салин абадаг болохо арга олгохо байна. Эсэстээ, эдэ бүгэдэ барилгые түргэдхэхэ, тэрэнэй шанар һайжаруулха хэрэгтэ туһалха байна. Энээниие таанад, нүхэд, залуу барилгашад, мэдэхэ, мүн түмэр бетон хэрэглэхын түлөө бүри эдэбхитэйгээр тэмсэхэ ёһотойт.

Түмэр бетон үргэнөөр хэрэглэлгэ тон шухала болоно. Юуб гэхэдэ, энэ хадаа барилгада металл гамтайгаар, бүри таарамжатайгаар хэрэглэхэ арга боломжо олгоно.

Түмэр бетон үргэнөөр хэрэглэхэ тухай асуудалай табигдахада, манай зарим барилгашад иигэжэ хэлэдэг байгаа һэн:

—Түмэр бетон бидэндэ хэрэгтэй гээшэ аал? Энээниие хэрэглэлгэ даншье тухашаралгатай, металлаар барилга хэбэл дээрэ.

Тиигээд ажал хүдэлмэридөөшье тэдэнэр түмэр бетон хэрэглэдэггүй байгаа. Хариин олон оронуудта заатагүй бүхы юумэеэ түмэр бетон хэрэглэн баридаг байна. Англидахи барилга тухай кинофильм бидэнэр һаяхан хараабди. Англичанинууд һайнаар нягтаруулан хэгдэһэн түмэр бетоноор ангарнуудай хушалтада хэрэглэгдэхэ тон һайн фермэнүүдые бүтээһэн байна.

Энэ талаар бидэнэр үшөө гээгдэжэ ябадаг, бүхы шахуу юумые металл хэрэглэлсэн хэдэг байнабди. Энэ хадаа һабагүй бардам ябадал болоно! Барилгын түлөө харюусадаг хүтэлбэрилэгшэд иимэ эзэн буса ябадалай түлөө арадайнгаа үмэнэ эшэхэ гайхаха зэргэтэй. Иимэ һабагүй бардам ябадал саашадаа гаргахагүйн тулада энээнэй түлөө гэмтэйшүүлые шангаар хэһээхэ хэрэгтэй. **(Альга ташалга).**

Түмэр бетон хэрэглэн баригдаһан заводто металлоконструкцинуудые хэрэглэн баригдаһан заводто орхoдоо хэдэн дахин бага металл хэрэгтэй болохо байна.

Нүхэр Дыгай (Барилгын министр): долоо дахин бага металл хэрэгтэй болохо!

Нүхэд Хрущев: долоо дахин! Тиимэһээ, хэрбээ түмэр бетон хэрэглэбэл, нэгэ завод барихада хэрэгтэй болодог металлаар долоон завод барижа болохо байна! Юун гэжэ һананат, түмэр бетоной түлөө тэмсэл хэһэнэй хэрэг бии гү?

Зал сооһоо харюусана: тэмсэхэ хэрэгтэй!

Таанад, барилгашад, түмэр бетон хэрэглэлгэ экономическа талаар таатай гэжэ мэдэрхэ, хүнүүдэй һайнаар ажаллажа, өөһэдынгөө уялганuудые үнэн сэхээр дүүргэхэ ябадал туйлахын тулада энэ хэрэгэй түлөө саг үргэлжэ тэмсэхэ ёһотойт.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл арадай ажахын бүхы һалбаринуудта, тэрэ тоодо барилгада эгээн шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Энэ хадаа тон шухала асуудал гээшэ. Энэ хэрэгтэ таанад, залуу барилгашад, үүсхэл гаргаха ёһотойт. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын тулада хамагай түрүүндэ барилганuудта бии байһан механизмуудые, техникые зүбөөр хэрэглэхэ шухала. Танай зүблөөндэ хабаадаһан тулададаа, механизмуудые дутамагаар хэрэглэдэгэйнь түлөө москвагайхидые би шүүмжэлхые хүсэнэб. Энэ хэрэгэй Москвада бусад городуудайхида орходоо муугаар табигдаһан дээрэһээнь москвагайхидые бидэнэр шүүмжэлнэ бэшэбди. Эндэ ондоо тээхиһээ механизмууд муу бэшээр, магад һайнааршье хэрэглэгдэдэг байжа болоо ёһотой.

Манайда, Советскэ Союзда хариин оронуудһаа айлшад олоор ерэдэг болоо. Хариин оронуудай айлшад манайда, Советскэ орондо ерэхые хододоо хүсэдэг, энэнь тон һайн байна. Тэдэнэй нилээд олониинь Советскэ Союзда ерэһэн, тиигээд манай социалистическэ гүрэнэй амжалтые мэдэрдэг байна. Манайда байрын гэрнүүд тон олоор баригдадаг гэжэ тэдэнэр хэлэдэг ба өөһэдынгөө хэблэлдэ бэшэдэг байха юм. Зүгөөр бидэнэр бэеэ дээгүүр тоолохо ёһогүйбди, манайда хүн зондомнай гэр байра үшөө ехээр дутадаг байна гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Ажалшадые гэр байраар хангалгые һайжаруулхын тулада Парти ба Советскэ правительство бүхы юумэ хэнэ. Энэ талаар зургаадахи табанжэлдэ тон ехэ юумэ хэгдэхэ байна. Зүгөөр ам-

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

Залуу барилгашадай Бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ 1956 оной апрелиин 11-дэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгын түгэсхэл

жалта туйлахын тулада барилгын хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ бии байһан дутуунуудые зайсуулхын түлөө бидэнэр эрид шууд **тэмсэхэ ёһотой** болонобди. Манайда механизмууд үшөөл муугаар хэрэглэгдэнэ. Москвагай **барилгануудай дээгүүр** ябаад үзыт, таанад миин байһан олон крануудые **хараха байхат. Таанад** нэгэтэ бэшэ хараһан байгаа ёһотойт, хилэн шубуунууд дулаан орон руу бусахынгаа **урда тээ хүзүүгээ** үлылгөөд нуга газарнуудта зэргэлэн жагсажа һуудаг. Энээн шэнгеэр миин байһан кранууд харагдадаг байна.

Энэ юу гэршэлжэ үгэнэб? Хамагай түрүүндэ барилгын талмайнууд барилга хэлгэдэ муугаар бэлэдхэгдэнэ; крануудые тодхоһон хойнонь энэ барилгада хэрэгтэй бэлэн детальнууд үшөө үгы, шухала материалнууд асарагдаагүй байһаниинь элирдэг. Тиигээд детальнуудай абтатар кран миин байдаг юм. Энэ ушар ээзи ёһоор хандаһан ябадал болоно гээшэ аал? Һайн инженер-эмхидхэлшэ бүхы юумые хараадаа абан, тодхогдоһон механизмын хододоо хүдэлжэ байхын тулада бүхы юумэ бэлэдхэхэ **зэргэтэй. Тиигээд лэ байхадаа** ажалай бүтээсын ургалта үнэхөөрөөл **хангагдаха, барилга** түргэнөөр хэгдэдэг болохо, хүдэлмэришэд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, **салин** хүлһэ эгээн ехээр **абадаг** болохо байна. **Иимэ юумэ хэжэ болохо** байна гү? Иимэ юумэ хэжэ сохом болохо ба **хэхэ** шухала байна. Имагтал оһол назагай, эмхи гуримгүй ябадал зайсуулха хэрэгтэй.

Москвагай олон барилгануудтахи **гуримгүй ябадал тушаа** энэ шүүмжэлэлэй **хэндэ хамаадаха** байһые таанадай мэдэхын тулада би иигэжэ хэлэхэ байнаб, барилгануудай инженернүүдэй ба хүтэлбэрилэгшэдэй, тэрэшэлэн **Главмостстройн начальник** нүхэр Промысловай ажал хүдэлмэри һулаар эмхидхэһэнһээ уламжалан эдэ кранууд миин байна. **(Альга ташалга).**

Нүхэдүүд! Һайн һайхан хэрэг бүтээхые, ажалай шэнэ габьяа туйлахые таанад, залуушуулые Парти уряална. Советскэ патриодуудай ажалай шэнэ габьяа бүри ехээр гараха тудам, тэдэнэй шэн зоригто ажалай үрэ дүнгэй һайн байха тудам манай орон бүри баян ба хүсэтэй болохол. Манай орон дайсадта бүри ойроо хүртэшэгүй, манай ханинарай дурые бүри ехээр татадаг болохол.

Партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар, зургаадахи табанжэлэй түсэб дүүргэхэ талаар тон олон ехэ хэрэгүүд бидэнэй үмэнэ табигдана. Ажахын ба культурна байгуулалтын талаар хараалагдаһан түсэбые советскэ арадай амжалтатайгаар дүүргэхэ байһанда мүнөө манай эгээн харша дайсадшье һэжэглэнэгүй. Капитализмтай экономическа мүрысөө хэхэ хараа шэглэл бидэнэй баримталжа байһан ябадал тэдэниие сошордуулна. Иимэ мүрысөөнһөө тэдэнэр айна. Бидэнэр капиталистическэ дэлхэйн түлөөлэгшэдтэ иигэжэ хэлэдэг байнабди: капитализмые хүгжөөхые, энгэй үүсхэл хүгжөөхые таанад хүсэнэт, капиталистическэ байгуулалтын түлөө таанад байнат. Бидэнэр социализмын түлөөбди. Бидэнэр таанадта өөһэдынгөө ёһо гурим баадхахые хүсэнэгүйбди, зүгөөр манай хэрэгүүдтэ таанадай хамааралсахые зүбшөөхэгүйбди. Тиимэһээ амгалан ёһоной мүрысөө хэхэ гансахан лэ арга манайда бии.

Өөһэдынгөө политикые шэнэдхэхэ тухай бодожо үзэхөөр болоо гэжэ капиталистическэ дэлхэйн ажалябуулагшад мүнөө хэлэдэг болонхой. Тиихэдээ, тэдэнэр иигэжэ бодомжолно: хэрбээ Советскэ Союзай саашадаа иимэ түргэнөөр урагша дабшаха болоо гээшэ һаань, экономическа талаар капиталистическэ эгээн түрүү оронуудые СССР-эй ахижа гараха сагынь тон ойротоо. Тэдэнэр манай амжалтануудые харана, тэдэниие мэдэрнэ, зүгөөр тиихэ мүртөө эдэ амжалтануудһаа сошордон айна.

Ленинэй хүтэлбэреэр, Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэреэр манай арад хадаа капиталистнуудай, помещигүүдэй эзэрхэлгые усадхаад, дэлхэй дээрэхи эгээн түрүүшын Советскэ гүрэниие тогтоогоо, социалистическэ общество байгуулаа. Бусад оронуудай арадууд капиталистическэ дарлалтаһаа гэтэлэн гарахые хүсэнэ, бидэнэй туйлаһан мүн лэ тиимэ юумые туйлахые хүсэнэ. Эдэ эрмэлзэлгэнүүдыень капиталистнууд ба помещигүүд һайшааха гээшэ аал? Үгы даа, ажалшадые эзэрхэлгэеэ али болохоор һунаахын, манай ороной, Хитадай Арадай Республикын ба арадай демократиин бүхы оронуудай арадууд шэнгеэр өөһэдынгөө хуби заяае арадуудай гартаа абаха ябадал һаатуулхын тулада капиталистнууд бүхы юумэ хэхэ байна.

Өөһэдынгөө капиталистическэ дэлхэйе, тэрэнэй мүлжэлгын ёһо гуримые капиталистнууд һайнаар хамгаалжа шададаг байна. Тэдэнэр тагнуул эмхидхэжэ, манайда өөһэдынгөө тагнуулшад болон һүйдхэлшэдые эльгээжэ шададаг. Бидэн тушаа империалистнуудай хэжэ байдаг эдэ бүхы бузагай ябуулганануудта бидэнэр һанаа амараар, хамаагүйгөөр хандажа шадахагүй байна бэшэ аалди. Бидэнэр дайсадые элирүүлжэ шадаха, тэдэнэй бүхы аашануудые хаһа саг соонь мэдэжэ шадаха ёһотойбди. Бидэнэр манай гүрэнэй аюулгүй байдалые бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ, һэрэмжэтэй байха, дайсадай бүхы ябуулгануудые усадхан зайсуулха ёһотойбди. Манай урагшаа дабшалгада гаргагдаһан алдуу дутуунуудые шүүмжэлхэ зуураа энэ шүүмжэлэлэй советскэ байгуулалтые бэхижүүлдэг, манай агуу ехэ уг зорилго — коммунизм тээшэ бидэнэй бүри түргэнөөр ба амжалтатайгаар урагшаа дабшалгада туһалдаг байха тухай бидэнэр хамагай түрүүндэ бодожо үзэхэ ёһотойбди.

Бидэнэрые һэрэмжэеэ һуларуулха, гүрэнэй аюулгые сахиха манай органуудые һуларуулха бэзэ гэжэ дайсад найдадаг. Тиигэхэгүйбди. Хэзээдэшье һуларуулхагүйбди! Пролетарска мэсэ хододоо хурса байха ёһотой, революциин туйлалтые, хүдэлмэришэн ангиин туйлалтые, ажалшан арадай туйлалтые хододоо шадамараар хамгаалжа шададаг байха ёһотой. **(Удаан альга ташалга).**

Нүхэдүүд! Зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдэй толилогдоһоной һүүлээр хариин ороной хэблэлдэ иигэжэ бэшэгдэдэг байгаа: харыт, 40 жэлэй саада тээ Росси ямар байгаа һэм — тэрэнэй ажахы гээгдэнги, промышленностинь һулаар хүгжэнги, культура багатай байгаа һэн. Мүнөө Советскэ Союз хүсэн түгэлдэр индустриальна гүрэн болоо.

Советскэ ороной бата бэхи байһанда этигэхын ба Ленинэй һүр жабхалангые, марксизм-ленинизмын үзэл сурталай һүр жабхалангые мэдэрхын тулада буржуазна олон ажал-ябуулагшадта 40 шахуу жэл хэрэгтэй болоһон байна бшуу. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Капитализмһаа социализмын булюу һайн байһанда дэлхэйн бүмбэрсэгэй хэдэн зуун миллион хүн этигэдэг болоо. Эдэ булюу һайн байлгань теоретическэ талаар тодоруулагдахаһаа гадна, мүн СССР-тэхи ба арадай демократиин оронуудтахи социалистическэ байгуулалтын бодото хүдэлмэриин бүхы ябасаар тодоруулагдана. Капитализмтай социализмын мүрысөөндэ Советскэ Союз, социалистическэ лагерь, марксизм-ленинизм илаха гэжэ бидэнэр батаар этигэнэбди! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Зүгөөр капитализмтай социализмын амгалан ёһоор мүрысэлгэдэ амжалта туйлахын, экономикые, культурые хүгжөөлгэдэ, арадай материальна ажана байдал дэбжээлгэдэ шэнэ амжалтануудые туйлахын тулада бидэнэр ехээр ажаллаха, өөһэдынгөө бүхы арга боломжые болон резервнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ, манай ороной байгаалиин баялигые бүри һайнаар ашаглаха ёһотой болонобди.

Манай коммунистическэ хэрэгые улам саашадань амжалтатайгаар дабшуулхын тулада таанад, залуушуул, олон юумэ хэхэ зэргэтэй болонот. Залуугай абьяастайгаар, залуугай хаба шадалтайгаар таанад урагшаа эрмэлзэн дабшаха ёһотойт. Манай советскэ алдарта залуушуулай эгээн лэ ушар ёһо мэдэдэг, түрүү хуби бологшо таанад, комсомолецууд зургаадахи табанжэлэй асари ехэ түсэбүүдые дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ бүхы залуушуулые хабаадуулха ёһотойт.

Энээниие манай социалистическэ Эхэ ороной саашадаа һалбаран бадархын тулада, советскэ арадай материальна ба культурна ажабайдалые һайжаруулхын тулада хэхэ шухала болоно, нүхэдүүд. Энэ хадаа арадай үмэнэ, коммунистическэ ерээдүйн өөһэдтэнь хамаададаг ургажа ябаһан үетэнэй үмэнэ бидэнэй нангин уялга болоно. **(Нэрьемэ удаан альга ташалга).**

Столицын баруун урда районуудта ажалшадай шэнэ гэрнүүдэй барилга дээрэ. ТАСС-эй фотохроника.

Лекци, хөөрэлдөөнүүд болоно

Мухаршэбэрэй аймагай Сутайн сомоной территориальна партийна организаци нилээд олон коммунистнуудтай юм. Мүнөө энэ организациин гэшүүд комсомолецуудтай сугтаа партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые шудалжа байна. Тэдэнэр занятиингаа удаа нүхэр В. Г. Богдановай хүтэлбэри доро тус тустаа лекцинүүдые бэлдээд, фермэ, гүүртэнүүдтэ ошожо, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Территориальна парторганизациин секретарь Д. Ж. Балданов һаяхан Булганинай нэрэмжэтэ колхозой комплексно бригадада лекци уншаа.

Ц. Дашиева.

Почтальон шан абаба

Сергей Михайлов хэлхээ холбооной Чесанын агентствода почтальоноор хоёрдохи жэлээ хүдэлнэ. Энэ үе соо нүхэр Михайлов оролдосотой ажалаараа хүнүүдтэ хүндэтэй болоо.

Почтальон газетэ, журнал, бэшэг болон элдэб корреспонденциие саг соонь эзэдтэнь хүргэнэ. Нүхэр Михайлов ганса почто тараалгаар хүдэлмэреэ хизаарлана бэшэ, газетэнүүдтэ захил абана, конверт, марка гэхэ мэтые ажалшадай дунда тараана.

Һаяхан нүхэр Михайлов оролдосотой ажалайнгаа түлөө хэлхээ холбооной Хэжэнгын аймагай конторын зүгһөө 200 түхэригэй шанда хүртэһэн байна.

М. Александров.

Шэнэ гэрнүүд

Мүнөө Яруунын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо барилгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана.

Г. Г. Красовскиин хүтэлбэрилдэг барилгын бригада барилгын модо бэлэдхэжэ байна. 2 мянга шахуу кубометр барилгын модон отологдоод, барилгын газарта шэрэгдэжэ эхилээ. Һүүлэй үедэ эндэ 3 байрын гэр баригдаад, ашаглалгада үгтэбэ.

А. Егоров.

Курумканайхидай үүсхэлээр

Закаменай аймагай «Улаан-Далахай» колхоз эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 32 центнер һү абаха түсэбтэй байһан аад, 34 центнер үлүүтэй абажа, үнеэн бүриһөө һү һааха түсэбөө 113 процент дүүргээ һэн. Мүн урзанданайхидаа орходоо мяха, нооһо нилээд ехээр абаһан байгаа.

Ажахын үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүдээр болоһон колхознигуудай хамтын сутлаан дээрэ 1956 ондо үнеэн бүриһөө 800-һаа доошо бэшэ литр һү һаажа, эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ 69 центнер гэхэ гү, али 1955 онойхиһоо хоёр дахин ехэ һү һааха социалистическэ уялга баталан абаа һэн.

Һаяхан энэ колхозой хамтын суглаан боложо, КПСС-эй XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр табигдаһан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ өөһэдынгөө нэмэри оруулха тухай, малажалһаа ашаг шэмэ абалгые, илангаяа һү һаалгые, нооһо хайшалалгые ямар аргаар нэмээжэ шадаха байнабибди гэжэ хэлсэбэ.

—Түбхын түрүүндэ,—гэжэ гүүртые даагша Л. Поднаков хэлээ, — малаа үбһэ тэжээлээр хүсэд хангаха хэрэгтэй. Мүн малдаа дулаан һаруул байрануудые бариха шухала байһан тухай Директивэнүүд соо тодорхойгоор хэлэгдэнэ гээшэ. Тиимэһээ малдаа байра түхеэрхэ тухайгаа хэлсээбди. Түрүүн абаһан уялгануудайнгаа ёһоор 100 үнеэдэй, 80 туталай нэжээд типовой байрануудые барихаар хараалаа һэмди. Минии һанахада, шэнэ түл олоор абаад байхадамнай, туталай байра дуталдаха болоно. Үшөө туталай 1—2 байра нэмэжэ бариха ёһотойбди гэжэ дурадханаб.

Отарые даагша Д. Намсараев хонидоо үбэл эртэ түрүүлжэ, но... ехээр хайшалхын, шэхир тобир... тэй хурьгадые түлжүүлхын тула... повой кошара барихые дурадха...

Колхозой барилгын бригад... бригадир нүхэр Гармаев болон... сад хэдэн хүн үгэ хэлэжэ, һайша... тай дурадхалнуудые оруулаа.

Колхознигуудай хамтын сутл... шэнэ табанжэлэй түрүүшын ж... ажахынгаа гол һалбари—малаж... да амжалтануудые туйлахын т... Курумканай аймагай колхозни... дай үүсхэлые дэмжэн, 1956 он... тор 120 үнеэдэй нэгэ, хамта д... 240 толгой туталай гурбан, 500 ... гой хонидой нэгэ кошара т... вой проектын ёһоор бариха, мүн... хайн нэгэ байра бариха тэжэ ш... бэ.

Малшадай эрилтэнүүдые ха... хын тула нэгэ типовой культб... нэгэ бани, 15 байрын гэр, тэд... 10 гэрые колхознигуудай өөһ... мүнгэ зөөреэр барижа үгэхэ, ... хознигуудай гэртэ электрын г... оруулха, дүтын фермэнүүдтэ т... фон табиха гэжэ шиидхээ.

Энээнэй тулада 1500 кубо... модо бэлдэхэ түсэбтэй байһан аа... рэнээ дүүргээ. Тиигээд үшөө 1000 ... бометр модо нэмэжэ бэлдэхэ ... шиидхэбэ. Мүнөө тэрэ модон ... логдожо захалаа. Хамта мянгаа... бометр модон барилга хэхэ газ... зөөгдэнхэй. Мүн электрын утаһ... таха бахананууд бэлдэгдэжэ бай...

Иигэжэ «Улаан-Далахай» кол... зойхид Курумканай аймагай колх... нигуудай, МТС-эй хүдэлмэришэ... хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй ... далгын харюуда малай байра... дые барилгаар шэнэ уялгану... абаад, тэрэнээ бэелүүлжэ эхилэ...

Д. Аюшее[в].

Колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй семинар тухай

Колхозой түрүүлэгшэнэрые шэлэн олохо ба тэдэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгые һайжаруулха тушаа КПСС-эй XX съезд партийна организацинуудай үмэнэ шухала зорилго табиһан байна.

Олон һалбаритай томо колхозые хүтэлбэрилхэ гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ юм. Колхозые хүтэлбэрилхын тула эрдэм бэлиг, мэргэжэл шадабари хэрэгтэй. Заримдаа хүтэлбэрилхы дүй дүршэлтэйшье хүн алдуу дутуунуудые гаргажа, колхозоо бэрхэшээлтэй байдалда оруулжа магад бшуу. Илангаяа, гээгдэнги колхозуудта мүнгэ зөөриие, ажалта үдэрые зүбөөр, гамтайгаар гаргашалжа, колхозой олзо доход богони болзор соо нэмээхэ, бага гаргаша хэжэ, хүдөө ажахын продукци ехээр абадаг болохо асуудалнууд эгээн түрүүн шиидхэгдэхэ ёһотой. Эдэ бүгэдэ асуудалнуудые шадамараар шиидхэхын тулада дүй дүршэл, эрдэм бэлиг хэрэгтэй.

Тарянажалаа, малажалаа шадабаритайгаар эрхилхэһээ гадна, тэдэнэй культурые саашадань дээшэлүүлхын тулада түрүүлэгшэ бүхэн түсхай мэргэжэлтэй байха ёһотой. Түрүүлэгшэ хадаа ганса хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ найдаад һууха ёһогүй. Тиимэһээ хүдөө ажахые гүнзэгыгөөр шудалха, мэргэжэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ нангин уялгатай.

★

Ф. ПЕТРОВ, КПСС-эй Заиграйн айкомой секретарь.

☆ ☆

Улад зониие урмашуулжа, ажал хүдэлмэриень эмхитэй һайнаар ябуулха шухала. Шадамар түрүүлэгшэнэр хайшан гээд артелиингээ ажахые богони болзор соо эрид хүгжөөлгэ туйланаб гэхэдэ, тэдэнэр колхозно демократиин ёһо гуримаар ажахыгаа хүтэлбэрилнэ, артелиингээ гэшүүдтэй зүбшэн хэлсэжэ, тэдэнэй үүсхэл эдэбхиие бадаруулдаг, колхознигуудай ажаһуудалые һайжаруулха хэрэгтэ һаналаа ехээр табидаг байна.

Колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй һайнаар хүдэлмэрилхэ, ажахыгаа мэдэжэ хүтэлбэрилхэ хэрэгтэнь туһалхын тула ганса лекци, хөөрэлдөө үнгэргөөд лэ байнгүй, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые гүнзэгыгөөр шудалха, тэрэниие үйлэдбэридэ зоримгойгоор дэлгэрүүлхэ, нэбтэрүүлхэ шухала.

Партиин Заиграйн айком урда жэлнүүдтэ түрүүлэгшэнэрэй һуралсал эмхидхэхэдээ аймагай центртэ семинар үнгэргэдэг бэлэй. Тиимэ семинарнууд һонигүйгөөр, нэгэ янзаар, колхозой ажабайдалтай ямаршье холбоогүйгөөр үнгэргэгдэдэг байгаа.

Хүдөө ажахые хүтэлбэрилгын хэмжээнэй һураггүй дээшэлжэ байһые хараадаа абан, партиин айком энэ жэлдэ семинарнуудые гол түлэб колхозуудта үнгэргэдэг болонхой. Иимэ семинарнууд дээрэ колхозуудай түрүүлэгшэнэр, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, партийна, советскэ хүтэлбэрилэгшэд элидхэл хэдэг, ажахын түрүү дүй дүршэл тушаа хөөрэлдөөнүүд болодог байгаа.

Семинарнууд дээрэ колхозно үйлэдбэриин тодорхой экономико шудалха хэрэгтэ гол анхарал табигдана. Энээндэ хабаадагшад үглөөнэй 9 часһаа үдэрэй 2 час хүрэтэр колхозой ажал хэрэгтэй танилсана. Тэрэнэй һүүлээр түрүүлэгшэнэр элидхэл шагнаад, удаань зүбшэн хэлсэжэ, һанамжа дурадхалнуудаа, ажаглаһан дутуу дунданууд тухайгаа хэлэдэг байна.

Байгша оной январь һарада иимэ нэгэ семинар Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо үнгэргэгдөө һэн. Тус семинар дээрэ «Колхозой холын хараата түсэб ба үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд» гэһэн асуудалаар тус колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ботов элидхэл хэһэн юм. Ажахын үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд тухай хэлэхэ зуураа, колхоздо хэды шэнээн ажалта үдэрэй гаргашалагдаһан, хэды шэнээн продукциин абтаһан тухай, мүн артелиин ажахые саашадань хүгжөөхэ ямар арга боломжонуудай бии байһые, тэдэниие хайшан гээд хэрэглэжэ байһан тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэһэн байна.

Семинарта хабаадагшад тэндэхи һүнэй-товарна фермын хүдэлмэритэй танилсаа. Түрүү һаалишан нүхэр Афанасьева үнеэнһээ һү һаалгые хайшан гэжэ дээшэлүүлдэг тухайгаа хөөрэжэ үгөө. Тэрэ һаалишан ажахын жэлэй гурба һарын туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 472 литр һү һааһан байгаа. Ахалагша хонишон нүхэр Шигинэй отарада ошожо, ажалай эмхидхэлтэй танилсаһан байна. Хонишон нүхэр Шигин ажахын үнгэрһэн жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 115 хурьга абажа, гарзагүйгөөр түлжүүлһэн тухайгаа семинарта хабаадагшадта хөөрэжэ үгөө.

Хоёрдохи семинар Димитровэй нэрэмжэтэ колхоздо болоо һэн. «Колхознигуудай материальна урма хэшээлые бадаруулха, ажалта үдэрэй үнэ сэнгые дээшэлүүлхэ хэмжээ-ябуулганууд» гэһэн элидхэл энэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Макарова хэһэн байна. Энэ колхоз зүгы үсхэбэрилгэһөө ехэ олзо доход абадаг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ тус колхоз зүгын бүлэ бүхэнһөө 55,6 килограмм тоһо абаһан байна. Колхозой зүгышэн нүхэр Чирков зүзын бүлэ бүхэнһөө тоһо ехээр абадаг тухайгаа семинарта хабаадагшадта хөөрэжэ үгөө. Курбын МТС-эй главна агроном нүхэр Ярославский «Заиграйн аймагта кукуруза ургуулха тухай» асуудалаар һонирхолтой хөөрөө үнгэргөө. Удаань семинарта хабаадагшад Димитровэй, Маленковой нэрэмжэтэ колхозуудта ошожо, туталнуудые түлигдэдэггүй байрада байлгажа түлжүүлхэ арга дүршэлтэй танилсаһан, колхозой механизированнэ ток хараһан байха юм.

Орджоникидзын нэрэмжэтэ колхоздо март һарын тэн багаар болоһон семинар һонирхолтойгоор үнгэрөө. Колхозой олзо доходой ямар һалбаринуудһаа ородог ба доторой гаргашада хэды мүнгэн зөөрин һомологдодог тухай, ажалта үдэрэй үнэ сэн гэһэн асуудалнууд эндэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Ээлжээтэ семинарые ямар колхоздоо үнгэргэхэб, тэндэ ямар асуудалые зүбшэн хэлсэхэб гэжэ түрүүлэгшэнэр өөһэдөө тогтоодог байһыень тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Иимэ семинарнууд ганса түрүү колхозуудта бэшэ, мүн гээгдэнги колхозуудташье үнгэргэгдэдэг байна. Энэ хадаа гээгдэнги колхозуудай ажахыда ехэ нүлөө үзүүлнэ.

Иимэ семинарнуудые үнгэргэхэдэ юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, нэн түрүүн, олон һалбаритай ажахые хүтэлбэрилхэ арга дүршэл олдодог. Колхозуудай түрүүлэгшэнэр дутуу дунданнуудые адаглажа, тэдэниие усадхаха тушаа һанамжа, дурадхалнуудаа оруулна. Тиихэдэ тэдэнэр колхозуудаар ябахадаа хараһан үзэһэн шэнэ түрүү юумые ажал хүдэлмэридөө нэбтэрүүлэн хэрэглэнэ.

Жэшээнь, һүүлэй үедэ аймагай олонхи колхозуудта туталнуудые түлигдэдэггүй байрада байлгажа түлжүүлхэ түрүү арга хэрэглэдэг болонхой. Аймагай олонхи колхозууд малдаа типовой һайн байра баринхай. Малшадай байдал һайжаруулха асуудалда ... анхарал табигдана. Ниитын ма... ашаг шэмэ нэмэжэ байна.

Ажахын жэлэй үнгэрһэн 6 һар... турша соо үнеэдһээ һү һаалга нё... доной энэ үеынхиһөө 183 мянга... рээр дээшэлээ. Маленковой нэр... жэтэ колхоздо (түрүүлэгшэнь ну... Дагбаев) хахад жэлэй турша ... үнеэдһээ һү һаалга нёдондоной ... үеынхиһөө 207 литрээр дээшэ... Эндэ туталнуудые түлигдэд... байрада байлгажа түлжүүлхэ хүд... мэри һайнаар табигданхай. М... Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо (т... рүүлэгшэнь нүхэр Матвеев) үне... бүриһөө нёдондоной энэ үеын... орходоо 158 литр һүн ехээр һаа... һан байна. Эндэ малай типовой ... байранууд баригданхай.

Семинарта хабаадалсахадаа ко... хозой түрүүлэгшэнэр сабшалан, т... ряалангаа һайса уһалаагүй һаа ... дэр ургаса абаха, ниитын малда ... сэд хүрэхэ тэжээлэй база байгуу... аргагүй юм гэжэ мэдэһэн бай... Тиин үнгэрэгшэ үбэл, хабар... Карл Марксын, Маленковой, Лен... нэй, Хрущевой, Димитровэй нэр... жэтэ колхозуудай хүтэлбэрилэгш... уһалууриин системэ бариха хүдэ... мэриие үргэнөөр эмхидхээ. Мүнө... баригдажа байһан хаалтануу... дүүргэгдэхэдэ сабшалангай 3200 ... гектар газар уһалагдадаг боло...

Партиин айком мүнөө колхоз... дай партийна болон комсомольск... организацинуудые бэхижүүлхэ т... лаар хэмжээ абажа байна.

Рязанска областиин, Ставропольско хизаарай гахайшад тухай

4. Эндэхидэй дүй дүршэлые хэрэглээ

(*Айкомой секретариин тэмдэглэл*)

...жэлнүүдтэ Рязанска об...шье, Ставропольско хизаар... гахай үсхэбэрилгэ түргэнөөр ...дэжэ байнхай. Ставрополь...аарай колхозууд болон сов...та поршоонхонууд бүришье ...р түлжүүлэгдэдэг, гахайнууд ...р шахагдадаг болоо. Рязан...астьдо гахай үсхэбэрилгые ...э талаар үнгэрэгшэ жэлһээл ...ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ эхил...йна. Энээнһээ урда жэлнүүд...астиин колхозууд болон сов...бэртэ бодо малайнгаа, илан...дэйнгээ тоо толгойе оло...жа, һү үгэлгыень дээшэлүүл...тэ гол анхаралаа хандуул...ба.

...ябаһан Рязанска облас... колхозууд болон совхозуудта ...б каликинска ба томо са...үлтэрэй гахайнууд үсхэбэри... Каликинска үүлтэрэй бэеэ ...гахайнуудай амидынь шэг...нда зэргээр 220—250 кило... болодог юм. Харин Ставро...хизаарта, жэшээлбэл, ма...һан Либкнехтовско, Пяти... районуудай колхозууд болон ...удта томо сагаан үүлтэрэй, ...кавказай, украинска тала га...үүлтэрэй гахайнууд үсхэбэри...г байна.

...нска областиин, илангаяа ...польско хизаарай колхозууд ...совхозуудта бидэнэр гахайн ...изированнэ хэдэн фермэнүү...ребабди. Эндэ гахайн байра...ибхэр талмай тойруулан ба.... Байрануудай нэгэ захада ...һан тэжээлэй цехһээ бүхы ...удта дүүжэн харгы оруулаг.... Мүн дүүжэн харгы шахаг...гахайнуудай байһан газарта ...гдана. Олонхи колхозуудынь ...энергитэй тула малажалай ...үүдтэ, тэрэ тоодо гахайн ...үүдтэ тэжээл бэлэдхэлэй хү...ри механизацилагданхай. Зү...охон колхозууд гахайн һай...үхеэрэгдэһэн типовой бай...аар үшөө дутамаг байна. ...э мүнөө бэеэ хүсөөгүй за...айнуудые олоор шахаха бо... колхозууд байраар дутал.... Тиигэжэ колхозууд хуушан, ...р тааруулагдаагүй байра...шаануд соо гахайнуудые ...баатай болоно.

...ай республикын олохон нюта...гахай олоор үсхэбэрилхэ гэ...һайн байрагүйбди», «гахай... эдюулхэ тэжээлгүйбди» гэхэ ...уд али олон үзэгдэдэг. Ря...шье областиин, Ставрополь...заарайшье колхозуудта гахай ...илгын хүдэлмэритэй танил...айхадаа иимэ һанал бодол ...ямаршье үндэһэгүй гэжэ ...бди. Манай республикада ... эдэ нютагуудта сагай ула...лаан, тиимэһээ гахайнуудые ...илхэ арга ехэтэй гэжэ зарим ...хэлэжэ болохо. Нэгэ талаар ...шье. Зүгөөр, март һарын ...манай эндэ ерэхэдэ ёһо...л байгаа. Хүр ехээр хая...ан, шуурган һалхинай боло...һан дээрэһээ Рязанска об...холын районуудта бидэнэр ...шадаагүйбди. Шиловскэ ...«Фундамент социализма»; ...най, Кировэй нэрэмжэтэ кол...ай фермэнүүдээр ябахадаа ...эндэ саһанай ехээр ордо...ихабабди. Тойроод—хүр, га...айрануудай үүдээр, газаагуу...– этэгдэжэ сугларһан обоо ...саһан. Эндэ гансал шаргаар ...байгаа.

...һээ эндэ сагай уларилай ...о боложо, гахай үсхэбэрилгэ ...хүтжөөгдэнэ гэжэ хэлэһэ...мы. Тэдэнэй амжалта эндэ ...үсхэбэрилгэдэ ондоогоор хан...дэрэһээ, хүдэлмэрээ манай...тад ондоогоор эмхидхэдэг ...ень болоно гэжэ хэлэбэл зүб. ... Эндэ гахай үсхэбэрилгэдэ ... анхарал хандуулагдана. Ха...най республикын олохон кол...а малажалай энэ шухала ...да анхарал хандуулагдадаг...һаар.

...нуудые эдеэлүүлгэ тухай ...тэ. Манай республикада та...дые гол түлэб таряагаар эдеэ... ёһотой гэжэ буруугаар һа.... Харин эндэ гахайнуудай ... ороохото культуранууд, ...бал, тарян тон багаар оруу.... Рязанска область дотор ни...уда гараһан «гахайшадай ...жэ нэрлүүлһэн Спасска рай...«Борьба» колхозой гахайшан ... Андриановна Судовых гэг...хүдэлмэри һонирхолтой. Тэрэ ...айнуудай хээлитэй болоод, ... түрүүшээр сүүдхэдээ тус ...ь 2—3 килограмм бүдүүн ..., тэрэ тоодо 1—1,5 килограмм ...й үбһэ, 1—1,5 килограмм ... гурил гэхэ гү, али мэхинэ, ...килограмм хартаабха, 15—2 ...м свёкло гү, али морковь, ...5 килограмм концентрат, 40 ...минеральна тэжээл эдюулдэг ... Рязанска областиин Шилов...ной Калининай нэрэмжэтэ ...о сүүдхэ соо эхэ гахайда 2 ... нюхаһан хартаабха, 1 ... мандагар хартаабха, 3 ... силос, 2 килограмм үб...һэнэй гурил, 1,5—2 килограмм концентрированнэ тэжээл эдюулэгдэнэ.

— Теэд зунай хүхэ ногооной үедэл гахайнуудые һайнаар томо болгожо, шахажа абаха хэрэгтэй,—гэжэ энэ колхозой түрүүлэгшэ Сергей Васильевич Морозов мантай хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ.—Бидэнэр гахайнуудтаа эдюулхэ клевер, люцернэ, горох, викэ, хартаабха, кукуруза таридаг байнабди. Зундаа ногоон тэжээл хэршээд, гахайнуудтаа эдюулнэбди.

Областиин суута гахайшан М. А. Судовых иигэжэ хөөрэнэ: «Концентрированнэ тэжээл лэ шэмынгээ талаар эгээ баян гэжэ хэлэхэ болоо һаа, буруу. Гахайнуудай тэжээл олон янзын байхадаал һайн. Һайхан үбһэ, силос, корнеплод, машиндагдаһан һүн гэхэ мэтые гахайда эдюулхэдэ ехэ һайн. Эдэ тэжээлнүүд соо шэмэтэ белогуд, мүн тэрэшэлэн гахайн бэедэ шухала хэрэгтэй минеральна бодосууд, витаминууд элбэг юм».

Рязанска областиин, мүн Ставропольско хизаарай колхозууд болон совхозуудта гахайнуудые зунай сагта лагерна гуримаар эдеэлүүлхэ, харууһалха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. **Зунай сагта эндэ үнэ багатай аад, шэмэ ехэтэй үбһэ ногоогоор, таримал культуранудай ногоон эшэ намаануудаар гахайнуудые олоорнь түлжүүлжэ, шахажа абаха, зүгөөр зөөри хогшол, ажал багаар гаргашалха гол зорилго табигдана.**

1955 ондо Ставропольско хизаарай «Пролетарская воля» колхоз бүхы гахайнуудаа үбэл эртэ түрүүлдэг болоо. Энэ колхоз поршоонхонуудые январь-февраль һаранuудта абаад, олонхииень зундаа бэлшээжэ, түргэнөөр түлжүүлээд, намар тээшээ шахажа, гүрэндэ тушаана. Энэ тон һайн арга гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Эндэхи колхозуудай жэшээгээр зунай хүхэ ногооной үедэ үнэгүй тэжээлээр манай колхозууд гахайнуудые олоор шахажа, поршоонхонуудые һайнаар түлжүүлжэ абадаг болохо ёһотой. Түрүүшын үедэ уһанда дүтэ газарта зундаа гахайнуудые байлгаха саг зуурын байрануудые бариха, тиигээд дүтэ шадарынь люцернэ, горох, хартаабха, кукуруза болон бусад культуранудые тариха хэрэгтэй.

Рязанска областьдо, илангаяа Ставропольско хизаарта гахайнуудай үүлтэрые хоор хоорондонь һолидог, шуһа ниилүүлдэг байһыень бидэнэр эдэ нютагуудаар ябахадаа ажаглабабди. Жэшээлхэдэ, Рязанска областиин колхозууд томо сагаан үүлтэрэй гахайнуудые нютагай каликинска үүлтэрэй гахайнуудтай шуһа ниилүүлнэ. Ставропольско хизаарай Ново-Александровска районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо гол түлэб томо сагаан үүлтэрэй гахайнууд үсхэбэрилэгдэдэг байгаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ колхоз хойтокавказай, беркширскэ ба томо хара үүлтэрэй азарга гахайнуудые худалдан абажа, фермынгээ эхэ гахайнуудта табиһан байна. Тиигэжэ эндэхид эхэ гахайнуудтаа хоёр азарга гахайнуудые хоорондонь 15 минута зайтайгаар табижа ороондо оруулһан байгаа. Удаань, 20 час болоһон хойно, гахайда дахинаа азарга гахай табигдажа, хушуулагдадаг байһан юм. Энэ колхозой үнинэй гахайшан И. И. Морозов энэ арга хэрэглээд, эхэ гахай бүриһөө жэлдээ, дунда зэргээр, 25,4 поршоонхо абажа түлжүүлһэн байна. Хоёр үүлтэрэй шуһа ниилэжэ, гараһан поршоонхонууд һурагүй һэргэлэн, түргэнөөр түлжэдэг байгаа. Эхэһээнь һалгааха үедэ, поршоонхонууд тус бүридөө дунда зэргээр 21—22 килограмм, заримаиинь 25—26 килограмм шэгнүүртэй байба.

Пятигорско районой «Пролетарская воля» колхозой түрүүлэгшэ Семен Васильевич Лысенко мантай хөөрэлдэхэ зуураа иигэжэ хэлэбэ: «Би нэгэтэ «Первое мая» совхозой главна зоотехник нүхэр Асатуровтай хөөрэлдэжэ, **хоёр үүлтэрэй хоорондоһоо гараһан поршоонхонууд сэбэр шуһатай поршоонхонуудта орходоо ябашье түргэнөөр түлжэдэг, 12—20 процент үлүүгээр шэгнүүрээ нэмээдэг, доторшье, гадаршье өөхэ ехэтэй байдаг, зүгөөр гадар өөхэнь бүхы бэеэрээ нэгэ жэгдэ зузаан байдаг,** гэжэ ойлгоһон байнаб. Тиигэжэ иимэ поршоонхонуудые түлжүүлжэ шахалга 1—2 һара урдуур дүүрэдэг байна.

Гахай шахалга тухай. Эдэ нютагуудта ябахадаа бидэнэр гахайнуудые шахадаг хүдэлмэритэйнь танилсаабди. Эндэ гахай шахалгада ехэ анхаралаа хандуулдаг байһан тухайнь тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, Ставропольско хизаарай Ново-Александровска районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ аяар 2520 гахай шахажа, гүрэндэ тушаагаа. Харин урда жэлынь энэ колхоз 600 гахай шахаһан юм. Тиигэжэ колхоз нёдондо эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ 31 центнер мяха абаһан байна. Абаһан бүхы мяханайнь 54 процент гахайн мяхан байгаа. Тиигэжэ колхоз ганса гахай үсхэбэрилгэһээ миллион гаран түхэригэй сэбэр олзо оруулһан байна.

Ставропольско хизаарайшье, Рязанска областиишье колхозуудта **гахайнуудые түргэнөөр шахаха арга хэрэглэгдэдэг болоо.** Энэ аргын гол удханъ юуб гэхэдэ, гахай шахалга гурбан үе боложо хубаарилагдана.

Түрүүшын үе. Поршоонхонуудай түрэһэнһөө хойшо үргэлжэлдэг хоёр һарые түрүүшын үе гэжэ нэрлэдэг. Энэ үе соо поршоонхо бүхэн эхынгээ һүнһөө гадна, 15 килограмм концентрат, 12—15 килограмм һайн һү, 3,5 килограмм корне-клубнеплодуудые эдидэг байна. Гадна, эдеэ хоолой элдэб үлэгдэлнүүдые тэдэнэр эдижэ һурадаг юм. Эндэхи гахайшад нарай поршоонхонуудайнгаа тэжээлые олон янзын болгохо гэжэ ехээр оролдодог байна. Жэшээлхэдэ, овёсой гурилаар эһээгдэһэн кисель, үбһөөр шанаһан сай гэхэ мэтые поршоонхонуудта уулгадана. Нарай поршоонхын 15 хонохолоор тэдээндэ бүдүүн тэжээл, 25 хонохолоорнь шэмэтэ тэжээл эдюулэгдэжэ захалдаг. Энэ үедэ поршоонхонууд дуратай соогоо эдеэлүүлэгдэжэ, уһалагдажа байдаг юм. Поршоонхонуудай байһан газарта бусалгагдаһан сэбэр уһан хододоо байлгагдадаг. Тиигэжэ хоёр һаратай поршоонхонууд пүүдһээ дээшэ татадаг байна.

Хоёрдохи үе. Хоёр һаратай поршоонхонуудые 4—6 һаратай болоторынь харууһалга хоёрдохи үе гэжэ нэрлэгдэдэг. Энэ үедэ поршоонхонууд гол түлэб бараа ехэтэй боро тэжээлнүүдээр эдеэлүүлэгдэдэг юм. Энэ үедэнь поршоонхо бүхэндэ 50—70 килограмм концентрированнэ тэжээл эдюулэгдэнэ. Тиигэжэ поршоонхонууд хоёрдохи үеынгөө дүүрэхэдэ гэхэ гү, али 6—7 һаратай болоод байхадаа амидыгаар 50—60 килограмм татадаг байна.

Гурбадахи үе. Поршоонхонуудые 6—7 һаратайһаа 8—9 һаратай болоторынь харууһалха сагые гурбадахи үе гэжэ нэрлэдэг. Энэ үень мүн 3 ондоо боложо хубаагдана. Энэ тухай болоһон поршоонхонуудта түрүүшээр корнеплодууд, элдэб ногоон силос, хартаабха, овощной культуранудай болон столовонуудһаа гарадаг үлөөдэһэн гэхэ мэтын бараа ехэтэй боро тэжээлнүүд ехээр эдюулэгдэдэг байна. Иимэ тэжээлнүүдтэ орходоо тэдээндэ концентрированнэ тэжээл 3—4 дахин багаар эдюулэгдэдэг. Саашадаа болоходоо сүүдхэдээ 3 килограмм хүрэтэр концентрированнэ тэжээл, һүүл тээшээ 4 килограмм хүрэтэр концентрированнэ тэжээл поршоонхонуудта эдюулэгдэнэ. Иигэжэ концентрированнэ тэжээлэйнь нормые ехэдхэхэдээ үбһэ ногоон багаар эдюулэгдэжэ захалдаг юм. Энэ аргаар гахайнуудые түргэнөөр шахахадаа гахайшад тэдээндэ шадаал һаа ехэ юумэ эдюулхые оролдоно. Һүүлшэг тээшээ 7—7 хоноод лэ наймадахи үдэртэнь гахайнуудые ганса уһаар байлгажа, масаглуулдаг байха юм. Тиигэжэ нэгэ үдэр соо ганса уһаар байхадаа гахайнууд эдихэ юумэндэ хомхой болодог, һүүлээрнь тэжээл ехээр эдидэг байна. Гахайнуудые шахажа байха үедөө, илангаяа һүүлшэг тээшээ тэдэниие хаагаад, балай ехээр хүдэлгэнгүй байхые эндэхид оролдоно. Шахалганай түгэсэжэ байха үедэ гахайнууд ехэнхи сагаа унтажа үнгэргэдэг юм.

Эндэ гахайнууд тусхай түхеэрэгдэһэн байрануд соо шахагдана. Рязанска областиин, мүн Ставропольско хизаарай хэдэ хэдэн колхозууд гахайнуудые шахаха иимэ капитальна байрануудые баринхай. Теэд олонхи колхозуудта гахай шахаха байранууд саг зуураар, ажал багатайгаар баригдадаг байна. Тиимэ байрануудые манай республикын колхоз бүхэн хэдэхэн үдэр соо бариха аргатай. Тиимэ байра набтархан аад, хэдэн таһалгатай байдаг. Ханануудынь 1—1,5 метр үндэртэй, зосоохи таһалгануудынь утааша хүндэлөөшөө 3—3 метр зайтай байдаг. Тэдэнэр модоор ооорлогдоно. Нэгэ байра соо 30 — 40 гахай шахагдадаг юм. Зарим байрануудтань сонхо ороойдоошье хэгдэнэгүй.

Эндэ намартаа шахагдаха залуу эмэ гахайнуудые поршоонхолуулжа, мяха ехээр абадаг болохо хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Урдань эндэ залуу эмэ гахайнуудай оройдоол 10 процентнь һурэгтэ үлөөгдөөд, бэшэниинь нэгэшье удаа поршоонхолуулагдангүйгөөр шахагдажа, гүрэндэ тушаагдадаг байгаа. Иигэжэ залуу эмэ гахайнуудые түрүүлхэдэ үшөө юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, поршоонхонууд зундаа абтажа, үнэ багатай ногоон тэжээлээр тэжээгдэнэ.

Эдэ нютагуудта хэрэглэгдэжэ байдаг аргануудые манай республикын колхозууд өөһэдтөө амжалтатайгаар нэбтэрүүлхэ аргатай. Гансал оролдолго гаргаха хэрэгтэй. Эртэлжэ, бүри хабарһаа эхилээд, гахайнуудтаа тэжээлэй һайн база байгуулхын түлөө колхоз бүхэн оролдохо ёһотой.

Б. ЗОНХОЕВ.

Ставрополь, март.

Ахын аймагай «Улан-Малшан» колхозой малшан Дулма Мункэнова ниитын малажал дээрэ олон жэл хүдэлмэрилхэ зууураа, жэлһээ жэлдэ ажалай эрхим амжалта туйлана. Мүнөө жэл нүхэр Мункэнова даажа байһан 127 толгой сарнуудаа гарзагүйгөөр ондо оруулба.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Мункэнова.
П. Жужаевай фото.

СЭЛЭНГЫН АЙМАГТА

НАГ ШЭБХЭ ГАРГАНА

Ниитынгээ малда тэжээлэй бата база байгуулхын тула Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд ехэ оролдолго гаргана. Энэ колхоз сабшалан, бэлшээри дээрэ наг шэбхэ гаргаха түсэбөө аймаг соогоо бараниhаа урид дүүргээ. Тиин 21000 хоорбо наг шэбхэ сабшалан дээрэ гаргагдажа, тараагдаһан байна.

ОЛОН НОМ ХУДАЛДАБА

Ном тарааха һара хаа хаанагүй үнгэргэгдэжэ дүүрээ. Ново-Селенгинскэ номой магазин (даагшань Т. Н. Плотников) 15 хоногой туршада 10 мянган түхэригэй ном худалдаа. Энэ магазин март һарынгаа даалгабари холо үлүүлэн дүүргээ.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн С. Ц. Будаев 300 түхэригтэ элдэб номуудые абажа, библиотекээ нилээд баяжуулаа.

АРТИСТНУУД ХҮДӨӨ ЕРЭБЭ

Гүрэнэй бурят драмын театрын артистнар Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой клуб соо «Түрүүшын жэл» гэжэ зүжэг харуулба. Мүн Гусиноозерск городой клуб соо «Анна Березкогой дуран» гэжэ зүжэг табигдаа. Энэ зүжэгые гүрэнэй ород драмын театрын артистнар харуулһан байха юм.

Колхозниггууд ба шахтернууд театрын артистнарта баяр хүргэһэн, ходо ерэжэ байхыень урһан байна.

ШЭНЭ ТЕХНИКЭ

Һаяхан Сүхын МТС хүдөө ажахын шэнэ машинануудые олоор абаба. Тэрэ тоодо силос хуряаха комбайн, хартаабха тариха машина, «СКГ—6» маркын квадратно-гнездовой сеялкэ, 100 кубометр уһа нэгэ час соо гаргаха хүсэтэй «ТИП-4 НДВ» маркын насос, овоще тариха сеялкэ, плугууд ба бусад машинанууд бии.

В. Бадашкеев.

Өөрынгөө бурууе үмөөрэгшэ

(*Редакцида ерэһэн бэшэг*)

Зэдын аймпотребсоюзай автолавка, тэрэнэй наймаалагша Алексей Хохлов Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхоздо эд бараа наймаатай ерэхэдээ колхозой гахайн фермэ дээрэ зорюута ошоһон байна. Гэбэшье, наймаа абахаяа ерэһэн Марков үбгэниие машинынгаа кабина нээжэ, элдэб аманда орохогүй үгөөр харааад, танда юушье худалдахагүйб гэжэ хэлээд ябашаһан байха юм.

Энэ юундэ тиигээб гэхэдэ, Хохлов тэрэнэй урда тээ наймаа хэхэеэ манай колхоздо ерэхэдээ малшадай байдаг газарнуудаар ябангүй, гансахан артелиимнэй центртэ хүрөөд бусашадаг байгаа. Тиихэдэнь үбгэн Марковай хүбүүн колхозой ахалагша гахайшан Балдан Дашиевич Марков аймагай газетэдэ статья бэшэһэн байгаа ха.

Үнэн юумэ бэшэхэдэнь үһөөрхэжэ, өөрынгөө бурууе үмөөрэжэ, советскэ худалдаа наймаанай журам хазагайруулжа ябадаг иимэ хүндэ хэмжээ абтаха ёһотой гэжэ һанагдана.

С. Хороших.

Хурьга, тугалнуудаа хоролтогүйгөөр түлжүүлэе

Республикын колхозуудта түл абалга тухай 1956 оной апрелиин 1-нэй МЭДЭЭН

Аймагууд	100 толгой эхэ мал бүриһөө		
	хурьга	тугал	поршоонхо
Яруунын	54,6	50,8	660
Хориин	60,8	48,7	520
Кабанскын	80,1	34,1	460
Тарбагатайн	71,7	48,8	400
Түнхэнэй	59,8	48,2	480
Заиграйн	62,8	44,6	450
Ехэ-Кударын	71,3	39,1	410
Баунтын	55,4	44,7	—
Прибайкальска	63,0	51,5	320
Хэжэнгын	61,5	39,5	370
Ториин	67,6	30,6	410
Кяхтын	77,4	26,3	340
Кударын	63,4	24,2	490
Бичурын	70,7	22,9	420
Мухаршэбэрэй	59,1	32,9	430
Курумканай	65,8	37,3	260
Сэлэнгын	38,1	37,5	480
Закаменай	59,8	22,7	410
Баргажанай	36,0	36,3	480
Иволгын	29,1	51,8	290
Зэдын	31,2	27,0	490
Ахын	60,1	6,8	—

Республикын колхозуудта шэнэ түл абалгын тон харюусалгатай үе эхилһээр үнихэнэй. Үнгэрһэн 6 һарын туршада республика дотор 100 толгой эхэ мал бүриһөө дунда зэргээр 54 хурьган, 35 тугал, 430 поршоонхо абтаа. Энээн дээрэһээ харахада, нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, эхэ малай 100 толгой бүридэ 10-аад хурьган, 10-аад тугал, 200 поршоонхо олоор абтаа. Гэбэшье, үбэл, хабар эртэ хонидые хурьгалуулха арга манай республикын колхозуудта хангалтагүйгөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Иволгын, Сэлэнгын, Зэдын, Баргажанай аймагай колхозууд 100 эхэ хонидой хахадһаань үсөөниие үбэл, мүн хабарай эхин һаранuудта түрүүлһэн байна.

Энэ хадаа хонидые үбэл, эртэ хабар хурьгалуулха аргые тус аймагуудай партийна, советскэ органуудай болон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй тоодоггүй байһаниие гэршэлнэ. Юуб гэхэдэ, эдэ аймагуудта бүхы хонидынь сентябрь—ноябрь һаранuудта ороондо оруулагдаагүй байгаа. Мүн республикын хойто захын хоёр аймагуудые — Курумкан, Баргажан хоёрые абаад үзэхэдэ, курумканайхидай үбэл, эртэ хабар 100 эхэ хонин бүридэ 65,8 хурьга абахадань, баргажанайхид оройдоо 36 хурьга абаһан байна.

Ажахын хахад жэлэй туршада Яруунын, Прибайкальска, Тарбагатайн, Түнхэнэй, Ториин аймагай колхозууд 100 үнеэн бүхэнһөө 50 шахуу тугал абаа гэхэ гү, али үнеэдэйнгээ хахадыень түрүүлээ. Гэбэшье, Бичурын, Зэдын, Закаменай, Кударын, Кяхтын, Ториин аймагай колхозууд 100 үнеэнһээ оройдоо 20 гаран тугал абаһан байна. Эндэхи колхозуудта олонхи үнеэдынь дулаан болоһон хойно, орой тугалладаг. Жэлэй туршада үнеэдээ тураангүй, тэдэнээ хүшэ һайнтай байхадань, һубарюулан түрүүлхэ гээшэ тон шухала байна. Юуб гэхэдэ, туража ондо ороһон үнеэд орой түрөөд, зунай эльдин сагта һү орожо урьдидэггүй байна бшуу. Энэ ушар һүнэй багаар һаагдадаг шалтагаанай нэгэн болоно.

1956 ондо гахайн мяха ехээр абаха зорилго республикын колхозуудай урда табигдаа. Энээниие бэелүүлхын тулада үбэл абтаһан поршоонхонуудые бүрин бүтэнөөр тэнжээжэ, зунай сагта шахалгада табиха хэрэгтэй.

Хабарай хаһсуу үедэ түлнүүдээ, бүхы эхэ малаа һайнаар харууһалха шухала.

Андрей МАНГАТХАНОВ

Хүүгэдтэ зорюулһан шүлэгүүд

БААБАЙМНИ МОТОЦИКЛ

Мэнэ һаяхан, тээсгэн
Минин баабай Дабаа
Магазинһаа шэб шэнэхэн
Мотоцикл өөртөө абаа.

Гоё гэгшын машина даа:
Гурбан хөөрхэн мөөрэтэй,
Ганса мөөрынгөө хажууда
Гаһар зохидхон «хашабаатай».

Гаһар зохидхон «хашабааданъ»
Гурбан үдэр хатаалааб.
Гансал түргэн ябахадань
Газарта һуушан алдааб.

Баабайм мүнөө өөрөө
Бригадаа ябагаар ошоногүйл.
Түргэн хурдан машинаараа
Тооһо бурьяса гүйлгэнэл.

Мэнэ һаяхан, тээсгэн
Минин баабай Дабаа
Магазинһаа шэб шэнэхэн
Мотоцикл өөртөө абаа.

«ҮЗЭГЛЭЛ»

Үшөө һургуулида ороогүй аад,
«Үзэглэл» һонин номтойб.
Бүхы олон үзэгүүдынь
Бэрхээр уншажа һураагүйб.
Тодо һайхан зурагуудынь
«Таба» абахаар танихаб.

Энэ харыт хүбүүе
Эрдэни гэжэ нэрэлээб.
Тэрээнтэй зэргэлһэн басагые
Тамара гэжэ нэрэлээб.

Минии энэ ном соо
Машина баһашье олон:
Трактор, «Победа», «ЗИС-үүд»,
Тээхэгэр гэгшын комбайн.

...Буржагар эдэ хурьгад
Булай олон лэ колхоздом.
Эржэн абгайн гүүртэдэ
Эгээл иимые хараа һэм.

Үшөө һургуулида ороогүй аад,
«Үзэглэл» һонин номтойб.

ТАБАТАЙ ТАРБА

Тарбын төөдэй һайн даа
Тамхи татаха хоорондоо
Таабари, үльгэр ходо
Тон лэ һонёор хөөрэдэг.

Тэрэ тородог юм заримдаа
Тарбын табиһан асуудалда.
Үг-маг гээд, зай даа
Үльгэрөө хэлэе гэдэг.

Манай Тарба хүйхэр аад,
Мэхэдэнь тэрэнэй ородоггүй.
Тарба мүнөө эрхэшөөд,
Төөдэйһөө асуугаад һаланагүй:

— «Яагаад машина ябанаб?
Яагаад самолёт ниидэнэб?»

«Эрдэм ехэтэй болоходоо,
Эрын эрхим болоходоо
Эрхэ, бэрхэ ашамни,
Эдээнээ өөрөө мэдэхэлши», —

Гэжэ хэлээд төөдэйнь
Гэнтэ Тарбаяа таалаба...

ПАРОВОЗ ХАРААБ...

Урин дулаан зун
Улан-Удэ городто
Нина эжытэеэ ерээ һэм
Нээрээ хэлэнэб таанадта.

Түмэр харгын хажуугаар
Түрэлэйдөө ошожо ябааб.
Гэнтэ паровоз хуугайлһаар
Гараба. Баһашье айгааб.

Жэрэгэр олон мөөрэнүүдынь
Жэгдэ, шанга сохидолтой.
Гэртэл адли вагонуудайнь
Гоёнууд гээшэнь гайхалтай.

...Зургаа, долоо гэһээр
Зуугаад байһыень гайхааб.
Хоюулан эжытэеэ зогсоһоор
Хойноһоонь хаража гээгдээб.

Сонхотой вагондонь һуугаад,
Столица Москва орохоб,
Тиихэдэ арбые дүүргээд,
Тэндэ удаан һурахаб.

Урин дулаан зун
Улан-Удэ городто
Нина эжытэеэ ерээ һэм,
Нээрээ хэлэнэб таанадта.

ОЕДОЛШОН

Томоотойхон басаган даа
Табатайхан Тоня.
Саб сагаан шандагандаа
Самса оёхом гэбэ.

Эжынгээ бүдэй үртэһөөр
Эсхэнэ, хайшална аргагүй.
Эндэ тэндэ хадхаһаар
Эреэн самса оёлой.

Томоотойхон басаган даа
Табатайхан Тоня.
Саб сагаан шандагандаа
Самса өөрөө оёбо.

Ангуушадай амжалта

Яруунын аймпотребсоюзай бэлэдхэлэй конторо энэ жэлэй агнууриин түрүүшын кварталай дүнгүүдые гаргаба. Молотовой нэрэмжэтэ колхозой залуу ангуушан Дымбрылов баранһаа һайн амжалта туйлаһан байна. Тэрэ 2 булга, 320 хэрмэ, 6 шэлүүһэ ба бусад ангуудые барижа, даалгабаряа 8 дахин үлүүлэн дүүргээ. Мүн «Путь социализма» колхозой гэшүүн Бадма Зодбоев, совхозой хүдэлмэрилэгшэ Бадма Цыденов олон үнэтэ ангуудые бариһан байна.

Аймагай ангуушад эмхитэй һайнаар хүдэлмэрилжэ, түрүүшын кварталай даалгабари 106 процент дүүргээ. Мүнөө тэдэнэр зумбраа агнаха бригадануудые бүридхэжэ байна. Һүүлэй мэдээгээр 20 шахуу иимэ бригаданууд бүридхэгдөө.

С. Бардунаев.

США-гэй капиталистическэ монополинууд ба һулаар хүгжэнги оронуудые индустриализацилгын асуудал

Һулаар хүгжэнги оронуудта «экономическа туһаламжа» гэһэн асуудал тушаа өөрынгөө политикые США-гэй правительство шэнээр хаража үзэхэ ёһотой болоо бэшэ гү гэжэ һүүлэй үедэ американска политическэ болон финансово-промышленна бүлэгэйхидэй дунда хэлсэдэг болонхой. Иимэ асуудал Советскэ Союзай болон Урда Азиин ба Дүтын Востогой оронуудай хоорондохи экономическа холбоо харилсаанай үргэдэхэтэй дашарамдан гараа.

Азиин, Африкын болон Латинска Америкын һулаар хүгжэнги оронууд индустриализацида тон ехэ хэрэгтэй байна. Тус оронуудай арадууд экономическа гээгдэлтэй саашадаа эбсэхэ дурагүй ба колониализмын бүхы үлэгдэлнүүд болон хойшолонгуудые усадхаха гансал экономическа арга хадаа индустриализаци мүн болоно гэһэн тобшолол хэнэ. Ороной экономическа бэеэ даанхай хүгжэлтые хангалтын нэгэл арга хадаа индустриализацилгын зам, өөрын хүндэ промышленность байгуулгын зам мүн болоно гэжэ Советскэ Союзай дүй дүршэл эли тодоор харуулаа.

Дайнай хойто тээхи түрүүшын жэлнүүдтэ һулаар хүгжэнги оронууд индустриализацилгын талаар США-һаа туһаламжа абахабди гэжэ найдаһан байгаа. Зүгөөр Америкын «экономическа туһаламжа» хадаа сэрэгэй тусхайта бүлэглэлдэ нэгэдэхэ, американска капиталистнуудта сэрэгэй базануудые гү, али концессинүүдые үгэхэ гэжэ эридэг политическэ условитой байдаг юм гэжэ тэдэнэр һүүлэй арбан жэлэй байдал дээрэһээ хаража ойлгоо. Тэрээнһээ гадна, дүй дүршэл хадаа американска экономическа «туһаламжа» гээшэ һулаар хүгжэнги оронуудай индустриализацида оройдоошье хамаадахагүй гэжэ харуулаа.

Һулаар хүгжэнги оронуудые бодото дээрэнь индустриализацилха ябадалда эрид эсэргүү бодолтой байһанаа американска капиталистическэ монополинуудай түлөөлэгшэнэр нюунагүй. 1954 оной зун Бразили металлургическа заводые үргэдхэхын тулада урьһаламжа үгэхэ гэһэн гуйлтатайгаар США-да хандаһан байха юм. Американска буладай нэгэ томо компаниие толгойлогшо энэ урьһаламжа үгэхэгүй гэжэ хэлэһэн байгаа. Юундэб гэхэдэ, Бразилидахи буладай промышленностиие үргэдхэлгэ хадаа США-гэй буладай промышленностьда «харша» хойшолонтой байха гэнэ. «Урда Америкэдэхи орон бүхэн шахуу буладай заводтой байхые хүсэнэ. Тэдэ оронууд хэрбээ тиимэ юумэтэй болохо хүсэлтэй һаа, өөһэдынгөө мүнгөөр бүтээг лэ гэжэ бидэнэр хэлэхэ ёһотойбди», — гэжэ тэрэ хүн дураа гутангяар хэлээ һэн.

Һулаар хүгжэнги оронуудта США-гэй правительствын «экономическа туһаламжа» хадаа США-гэй сэрэгэй-стратегическэ зорилгонуудта таарахаар, тус оронуудта американска капитал абаашаха ябадалда туһалхаар лэ байха ёһотой гэжэ капиталистическэ монополинууд эринэ. Энэ асуудалаар Уолл-Стридэй ямар һанаатай байһаниинь 1954 оной ноябриин тэн багта США-гэй Гадаадын Худалдаа Наймаанай Национальна Соведэй зарлаһан капиталистическэ монополинуудай түлөөлэгшэнэрэй съездын баталан абаһан резолюци соо эли тодорхойгоор хэлэгдэнэ. Тус резолюци хадаа промышленна хүгжэлтынь тулада һулаар хүгжэнги оронуудта зөөри үгэхэгүй гэжэ США-гэй правительствоһаа эриһэн ба тус оронуудта үгтэхэ экономическа туһаламжа хадаа «нэн түрүүндэ сэрэгэй гү, али стратегическэ хэрэглэмжэнүүдээр тодорхойлогдохо ёһотой» гэжэ мэдүүлһэн байха юм. «Промышленностиин талаар инженерно-техническэ эрдэм мэргэжэл хадаа үмсын зөөри мүн болоно, тиин тус эрдэм мэргэжэл үмсын капиталай зэргээр лэ ашагтайгаар хэрэглэгдэжэ болохо байна» гэжэ съезд зааһан байна. Тиимэһээ США-гэй правительство «тэдэ инженернүүдые индустриальнаашье, мүн һулаар хүгжэнги оронууд доторшье тус тус промышленна предприятинуудые байгуулха гэһэн һэдэлгэдэ зорюулан хэрэглэжэ яажашье болохогүй байна» гэжэ тус резолюци соо хэлэгдэнэ.

Һулаар хүгжэнги оронуудай экономическа хүгжэлтын зорилго хадаа үмсын капиталнуудые абаха аргаар шиидхэгдэхэ ёһотой гэжэ США-гэй финансово-промышленна ударидагшад хэлэнэ. Зүгөөр, һулаар хүгжэнги оронууд дотор американска, англиийска болон бусад ондоо капиталистнуудай ямар юумэ хэжэ байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Тэдэнэр өөһэдынгөө капиталые газаа тээшэнь гаргахадаа ехэнхидээ түүхэй эд үйлэдбэрилдэг ажахынуудай һалбаринуудта оруулдаг байна. Тэрэнэйнь эсэстэ һулаар хүгжэнги оронуудай экономико индустриальна капиталистическэ гүрэнүүдтэ түүхэй эд бэлдэжэ үгэхэ талаараа лэ хүгжэдэг ба гадаадын экономическа талаараа бэеэ даадагүй байдалынь бүри муудадаг байха юм. 1953 оной мэдээнүүдэй ёһоор, Латинска Америкын, Африкын, Азиин оронуудтахи болон Австралидахи 8.780.000.000 доллар американска капиталовложенинүүдэй миин 1.507.000.000 гэхэ гү, али 17 процентнь фабрично-заводской промышленностьда, тиин гол түлэб хүнгэн промышленностиин предприятинуудта оруулагдаһан юм.

Һулаар хүгжэнги оронуудые индустриализацилхын тулада хэрэгтэй болохо промышленна түхеэрэлгэнүүд болон техническэ эрдэм мэргэжэл хадаа бодото дээрээ һүүлэй үе болотор США болон Баруун Европын багахан бүлэг гүрэнүүдэй гарта байһан юм. Зүгөөр һүүлэй жэлнүүдтэ ушар байдал хубиланхай. Советскэ Союз болон социализмын бусад оронууд промышленно-техническэ болон экономическа талаараа ехээр хүгжэжэ, һулаар хүгжэнги оронуудта улам ехэ хэмжээтэйгээр промышленна түхеэрэлгэ үгэдэг ба техническэ туһаламжа хүргэхын тулада инженернүүд болон бусад мэргэжэлтэдые эльгээдэг болонхой. «Эдэ оронууд дэлхэйн социалистическэ системэдэ ородогшьегүй һаа, бэеэ даанхай национальна экономикоёо байгуулхын, өөһэдынгөө арадуудай ажабайдал һайжаруулхын түлөө тэрэ системын түйлаһан амжалтануудые ашаглажа шадаха байна. Одоо тэдэнэр мүнөөнэй түхеэрэлгэ абахын тулада өөһэдынгөө урдын дарлагшадта ошожо гуйхаяа болёо. Тэдэ оронууд энээнэйнгээ түлөө политическэ гү, али сэрэгэй шэнжэтэй ямаршье уялгануудые абангүйгөөр иимэ зэмсэг түхеэрэлгые социализмын оронуудһаа абажа шадаха байна», — гэжэ партиин XX съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гэй хэһэн тоосоото элидхэл соо хэлэгдэнэ.

Американска «туһаламжада ороходоо социализмын гүрэнүүдэй экономическа туһаламжын илгаань политическэ условинуудые баадхадаггүй ябадалар лэ хизаарлана бэшэ. Тэрэнһээ гадна, илгаань юуб гэхэдэ, гансал социализмын оронууд хүндэ промышленность байгуулха хэрэгтэнь һулаар хүгжэнги оронуудта туһаламжа дурадхана гэхэ гү, али ондоогоор хэлэбэл, тус оронуудай бодото дээрээ индустриализацитай болохо хэрэгтэнь туһална.

Һулаар хүгжэнги оронуудые экономическа болон политическэ хиналта дороо байлгаха гэһэн оролдолгодонь советскэ экономическа туһаламжын ехэ сохилто болоходонь американска болон английска капиталистнууд галзууршана. Американска шэнжэлэгшэ Липпман гэгшын хэлэһэнэй ёһоор, Советскэ Союз капитальна түхеэрэлгэ үгэхэ талаар баруун гүрэнүүдэй «монополиие эбдэжэ» баруун оронуудһаа финансова гү, али техническэ туһаламжа эридэг һулаар хүгжэнги оронуудта өөһэдынгөө условинуудые тус гүрэнүүдэй табиха арга боломжые һулаарууллаа.

«Москвагай хэжэ байһан юумэдэ» харюу болгон американска гадаадын экономическа политикые шэнээр хаража үзэхэ, тусхайлан хэлэбэл, экономическа туһаламжа үгэхэдөө политическэ эрилтэнүүдые баадхан табиха ябадалһаа арсаха шухала тухай һүүлэй һарануудта США-да ехээр хэлсэдэг болонхой. «Уласхоорондын оршон дээрэ Советскэ Союзай экономическа хүсэтэй болоһон ябадал хадаа гадаадын гүрэнүүдтэ туһаламжын талаар манай хэлсэдэг юумэдэ ехэ хубилалта хэхые эринэ», — гэжэ мартын 22-то «Нью-Йорк геральд трибюн» гэжэ газетэдэ Липпман бэшээ һэн. Урда Азиин, Дүтын Востогой болон Хойто Африкын оронууд «бидэнэрһээ дулдыданагүй, юундэб гэхэдэ, тэдэнэр мүнөө капитал болон техническэ туһаламжа ондоо тээһээ абадаг болоо бшуу. Советскэ Союзай конкурент мүн болоһон ябадалынь манай үеын тон ехэ түүхэтэ үзэгдэлнүүдэй нэгэн болоно. Тус үзэгдэл хадаа США-гэй болон тэдэнэй европейскэ союзнигуудай байдалые тон ехээр хубилгана ба Урданай европейскэ империнүүдэй хубинь мүн байһан гээгдэнги арадуудай хүсые айхабтар ехэ болгоно... Бидэнэр гадаадын гүрэнүүдтэ туһаламжаяа конкуренциин ехэ условинуудта таарадуулха ёһотойбди, энэ юун гэһэн удхатайб гэхэдэ, бидэнэр өөһэдынгөө туһаламжа дурадхахадаа сэрэгэй болон политическэ олон тоото условинуудые табижа шадахагүйбди. Тиибэ яабашье, бидэнэр өөрынгөө туһаламжые үргэлжэлүүлхэ ёһотойбди, юундэб гэхэдэ, бидэнэр Урда Азиин болон Хойто Африкын һулаар хүгжэнги оронуудта туһалха ябадалые гансал Советскэ Союзда үгөөд, мүрысөөнһөө гаража шадахагүй байнабди.

Американска гадаадын экономическа политикые шэнээр хаража үзэхэ гэһэн американска политическэ ударидагшадай «уряанууд» үдэр бүри шахуу хэгдэнэ. Апрелиин 3-да хэлэһэн үгэ соогоо урдань президент байһан Трумэн «гадаадын гүрэнүүдтэ экономическа туһаламжын шэнэ ехэ программа» табихые уряалаа. Мүн тэрэ үдэр США-гэй мүнөөнэй президент «дэлхэйн һулаар хүгжэнги районуудта» зорюулан али нэгэн юумэ хэхые тэрэшэлэн уряалаа. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор, тэдэ районуудта «индустриализаци тээшэ хүсэтэ ехэ эрмэлзэлгэ болоожо байна», тиихэ зуураа, Эйзенхауэр индустриализациин талаар Советскэ Союзай жэшээгэй нүлөөн тус оронуудта «угаа ехэ» байна гэжэ мэдэрнэ. Советскэ Союзай хэжэ байһан юумэндэ харюу болгон, һулаар хүгжэнги оронуудай экономическа хүгжэлтын хэрэгсэлнүүдтэ зорюулан «Уласхоорондын Фонд» байгуулха гэжэ американска профсоюзуудай баруунай ударидагшадай нэгэн Рейтер гэгшэ мартын эсэстэ Даллеста бэшэһэн бэшэг соогоо дурадхаһан байха юм. Һулаар хүгжэнги оронууд дотор «хонжоо наймаашa ёһоной бодол» ехээр гаргахагүй гэжэ Даллес американска капиталистнуудые уряалһан байна. «Азиин экономическа хүгжэлтын Организаци» байгуулжа, тэрээндэ США өөрынгөө национальна олзо доходой хубиие оруулха гэжэ американска капитализмын главна коммивояжер Эрик Джонстон гэгшэ һаяхан Урда Азиин оронуудаар ябахадаа найдуулһан байха юм.

Эдэ бүхы үгэнүүд хадаа США «ондоо боложо байна» гэһэн хэбэртэйгээр, һаяар «ямаршье условигүйгөөр» экономическа туһаламжын шэнэ программа зохёожо болохонь гэһэн хэбэртэйгээр һулаар хүгжэнги ороной арадуудые мэхэлхэ гэжэ хараална. США-гэй правительствын бодото дээрээ юу хэжэ болохо байһан тухай зүбөөр мэдэжэ абахын тулада американска капиталистическэ монополинуудай ямар хараа баримталжа байһаниие анхаралдаа абаха хэрэгтэй. Финансово-промышленна бүлэгүүдые ударидагшадай һайшаагаагүй һаань, США-гэй правительство гадаадын политикын талаар нэгэшье шэнэ алхам хэжэ шадахагүй байһыень харуулан зааһанайшье хэрэгүй.

Тус бүлэгүүдэй хараа бодол ондоо болоогүй байһаниинь тон эли тодо. Мартын эхээр Гадаадын Худалдаа Наймаанай Национальна Совет США-гэй правительстводa мэдүүлгэ барижа, тэрээн соогоо һулаар хүгжэнги оронуудай экономическа хүгжэлтэдэ зорюулан ООН-эй Фонд байгуулха гэжэ хараалһан ябадалда США-гэй хабаадахаһаа эрид шууд арсана. (Индиин правительство тус Фондые байгуулха гэжэ илангаяа ехээр оролдоно). Байгуулха гэжэ хараалагдаһан Фонд хадаа бэеэ даанхай политика ябуулха арга боломжо һулаар хүгжэнги оронуудта олгохо ба тиимэһээ тэрэниие байгуулга хадаа американска капиталистнуудай ашаг туһада таарахагүй юм гэһэн һанамжые өөрынгөө мэдүүлгэ соо тус Совет хэлэһэн байна. Американска капиталистнуудай нүгөөдэ нэгэ хүсэтэ организациин—промышленнигуудай Национальна Ассоциациин директорнүүдэй Совет мартын эсэс багта резолюци баталан абажа, тэрээн соогоо сэхэ сэрэгэй зорилгонуудтай дашарамдаһан бэшэ һаань, гадаадын гүрэнүүдтэ экономическа туһаламжа һомолхо ябадалые хороохо гэжэ эриһэн байна. Тэрэшэлэн тус резолюци хадаа экономическа туһаламжада зорюулагдаһан мүнгэ зөөри бусад оронуудтахи индустриализациие финансировалгада хэрэглэхэгүй гэһэн эрилтэ табина. Япониһоо бэшээрнь, Азиие индустриализацилхагүй гэжэ 1955 ной зун Гуверай комисси США-да һайшаан дурадхаһан байгаа. Тэрэнэй шалтагаануудай нэгэниинь хадаа тэдэнэр (американска капиталистнууд) саашанхи экономическа конкуренциһээ зайлаха гэжэ һанана.

Һулаар хүгжэнги оронуудые индустриализацилгын хэрэгтэ капиталистическэ монополинуудай иимэ эрид шууд эсэргүүсэлтэ хэжэ байхадань, «Москвагай хэжэ байһан юумэндэ» харюу болгон өөрынгөө «экономическа туһаламжада» хубилалта оруулха гэһэн США-дахи мүнөө үеын шашалдаануудые хэр зэргэ зүб гэжэ тооложо болохо гээшэб даа. Даллесай болон Рейтерэй хооһон гоё үгэнүүд американска капиталистнуудые ехэ һайнууд болгохо юм гэжэ гансал мүнөөнэй ямар нэгэн Манилов этигэжэ болохо байна. Капиталистическэ монополинуудай зэрлиг муухай заншалые хараадаа абажа, Н. С. Хрущев Индидэ хэлэһэн үгэнүүдэйнгээ нэгэн дотор юумые зүбөөр сэгнэжэ үзэхэ ба «ереэн гүрөөһые ногоо эдихэ гэжэ баадхажа болохогүй» — гэһэн юрын юумые мартажа болохогүй гэжэ хэлэһэн байха юм.

И. БЕГЛОВ.

Түрүүшын балет— «Голой толон»

Үсэтэлдэр, апрелиин 14-дэ гүрэнэй Бурят-Монголой Ленинэй орденто оперо ба баледэй театр соо «Голой толон» гэжэ манай түрүүшын баледэй премьерэ боложо, харагшадта ехэ халуунаар угтагдаа.

Энэ түрүүшын баледэй либреттые РСФСР-эй искусствонуудай габьяата ажал-ябуулагша, драматург Н. Балдано П. Аболимов хоёр бэшэбэ.

Бурят-монгол арадай хүгжэмэй хүгжэлтэдэ ородой советскэ композиторнууд ехэ габьяатай. Бурят арадай хүгжэмэй түүхэдэ П. Берлинский, В. Фролов ба бусад композиторнуудай нэрэнүүд элитэ болонхой. Тэдэнэй дунда композитор С. Ряузовай нэрэ бүхөөр орохонь найдамтай. Композитор С. Ряузов «Саянай хормойдо» гэжэ оперо бэшээ һэн. Мүнөө нүхэр С. Ряузов бурят-монгол арадай түрүүшын баледэй хүгжэмые бэшээ.

Түрүүшын энэ баледые бэлэдхэлгэдэ Бурят-Монголой Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрын главна балетмейстер М. С. Заславский горьтой ехэ зохёохы ажал хээ. Нүхэр М. Заславский бурядай түрүүшын баледые найруулан табигша байхаһаа гадна, тус баледые удха түгэлдэр, уран гоё хатар болгохо гэжэ, мүн тэрээниие бурят арадай хатар нааданай баялигтай, заншалта байдалтай нягтаар холбохо гэжэ оролдолго гаргаа, хэдэн олон бурят нютаг, аймагуудаар ябажа, хатар нааданай дээжэ суглуулан, тус баледтээ хэрэглэһэн байна.

«Голой толон» — бурят-монгол арадай советскэ үеын ажабайдал харуулна. Эндэ хуушан барга сагай мунхаг үлэгдэлһөө, харанхы һүзэг шүтөөнһөө һугаран гаража, гэгээн һаруул байдалда орожо байһан, шэнэ социалистическэ ажабайдалай болон культурын үндэһэ һуури табижа байһан бурят-монгол арад харуулагдана.

Баледэй һол героиня — Алтан гэжэ нэрэтэй юм. Эдир бага ябаһан Алтанай ролиие артистка З. Тыжеброва, бэеэ хүсэһэн, залуу

Алтанай ролиие РСФСР-эй [illegible] БМАССР-эй габьяата ар[illegible] Л. Сахьянова наадана. [illegible] монгол арадай социалисти[illegible] байдал зохёон байгуулгада һалхаа ерэһэн ород ар[illegible] түлөөлэгшэ, инженер Евге[illegible] ролиие БМАССР-эй габь[illegible] артист Ц. Бадмаев наа[illegible] Баледтэ БМАССР-эй габьяат[illegible] тистнар Ф. Иванов, А. Тогоо[illegible] мүн артистнар В. Бадеев, Ц. [illegible] жиев, Ю. Баранов, В. Хара[illegible] Аюржанаев, Ж. Галсанов [illegible] сад хабаадалсана.

Баледэй хүгжэмынь [illegible] В. Маймескулай хүтэлбэри [illegible] гүйсэдхэгдөө. БМАССР-эй [illegible] кусствонуудай габьяата [illegible] ябуулагша, уранзурааша М. [illegible] такова зүжэгэй гоёолто шэ[illegible] лые хүнэй үнэншэмэ уран[illegible] наар хэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Ба[illegible] оролто. 2. Л.Сахьянова Ц. [illegible] маев хоёр баледэй түгэсхэлэй [illegible] тнинада инаг дуранай хатар [illegible] дажа байна.

Б. Бадараевай текст[illegible]
С. Доржиевай фото[illegible]

Алжирай асуудал тушаа французска правительствын абаһан шиидхэбэри

ПАРИЖ, апрелиин 12. (ТАСС). Резервэдэ байһан сэрэгшэдые албанда татаха тухай декредые Франциин Министрнүүдэй Совет батална. Албанда татагдаһан сэрэгшэд Алжир ошохо юм. Сэрэгэй албанда бүхыдөө 200 мянган хүн татагдаха байна. Тэдэнэрэй 80 мянгань түрүүшын ээлжээндэ татагдаха юм. Запаста байһан офицернүүд болон унтер-офицернүүд мүн лэ татагдаха байна.

Министрнүүдэй Совет Алжирай Суглаае (генерал-губернаторай дэргэдэ хэрэг шиидхэлсэдэг һунгамал органиие) усадхаха тухай шиидхэбэри гаргаа. Алжирай министр Лакост суглаанай бэелүүлдэг бүхы үүргые дүүргэхэ юм. Алжирта аграрна реформо хэхэ тушаа декрет мүн лэ һайшаагдаа. Лакост энэ декредэй гараһантай дашарамдуулан колонистнуудай эзэлдэг 50-һаа дээшэ гектарай заримыень хаһаха эрхэтэй болохо юм.

Резервэдэ байһан сэрэгшэдые албанда татаха тухай Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэриие баруунай тала баримталдаг газетэнүүд, тусхайлбал, «Фигаро» газетэ ехээр һайшаагаа. Правительство иимэ шиидхэбэри гаргахадаа колонизаторнуудые дэмжээ гэжэ демократическа хэблэл сэгнэнэ. «Либерасьон» газетын тэмдэглэһэнэй ёһоор, «парламентдахи баруунай тала баримталагшадта министрнүүд буулта хээ».

«Юманите» газетэ Андре Стилиин статья толилоо. Алжирта бэелүүлэгдэхэ сэрэгэй хэмжээнүүд тухай шиидхэбэринүүдэй гараһантай дашарамдуулагдан колонистнууд, хүсэ баримталха политикые дэмжэгшэд хүхижэ байна гэжэ Андре Стиль статья соогоо заана. Алжир тухай асуудалнуудые эбэй ёһоор шиидхэхын тула тэмсэл ябуулхыень Франциин арадые Стиль уряалаа.

«Юманите» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ тэмсэл үдэр ерэхэ бүри үргэн далайсатайгаар хэгдэжэ байна. Алжирта эб найрамдал байгуулха тухай эрилтые дэмжэхын тула промышленна олохон предприятинуудта хүдэлмэришэд ойро зуурын забастовконуудые хэнэ.

Үсэгэлдэр гансахан парижска районой долоон предприятинуудта хүдэлмэри зогсоогдоо гэжэ «Юманите» газетэ бэшэнэ. Коммунистнууд болон социалистнууд Алжирай эб найрамдал байгуулха тухай политикые олон ушарта сугтаа дэмжэнэ. Алжир тухай асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхэ тухай ажалшадай эрилтые хүргэхын зорилгоор олон тоото делегаци Министрнүүдэй Соведтэ ерэнэ.

Бандаранаике Цейлоной премьер-министр болобо

ЛОНДОН, апрелиин 12. (ТАСС). Рейтер агентствын корреспондентын Коломбоһоо мэдээсэһэнэй ёһоор, арадай нэгэдэмэл партиин лидер Бандаранаике Цейлоной шэнэ премьер-министрын тушаалда ороһонтой дашарамдуулан мүнөөдэр шахаа тангариг абаа. Бандаранаике Цейлоной оборонын министрын, мүн гадаадын хэрэгүүдэй министрын тушаалые даалсаха юм.

КАРАЧИ, апрелиин 12. (ТАСС). Карачиин радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, Цейлоной шэнэ премьер-министр Бандаранаике правительство байгуулаа.

Бандаранаикаһаа гадна, кабинедэй 10 гэшүүдынь арадай нэгэдэмэл фронтын партиин түлөөлэгшэд юм. Бусад хоёрынь—«Нава Ланка Сама Самадж» партиин гэшүүд юм.

ФЕНОЛОГОЙ ТЭМДЭГЛЭЛҺЭЭ

Үдэр ерэхэ тудам дулаан боложо байна. Апрелиин 4-нэй үглөөгүүр булжамуур жэргээ. Энэ һарын 8-най үдэр Улан-Удэ город дээгүүр түрүүшын галууд зэлэ татан ниидэжэ гараа. Тала дайдаар эрбээхэйнүүд, хорхой сохонууд үзэгдөө.

Апрелиин 9-дэ хүйтэржэ, нэгэ заа саһан ороод, тэрэ үдэртөө хайлаһан байна.

Апрелиин 10-да бүрхэгшэгшье һаа, дулаан байба. Уляаһан гүлтэлөө. Газар 10 гаран сантиметр гүнзэгыдэ гэдэжэ колхозуудта борнойлго эхилээ.

Апрелиин 11-дэ хаа хаанагүй саһан ороо. Баргажанда 4 миллиметр, Нижне-Ангарскада—7 миллиметр, Улан-Удэдэ—2 миллиметр ба бусад аймагуудта [illegible] метр шахуу шииг нойтон ор[illegible]

13-да республикын бүхы т[illegible] ри дээрэ шанга һалхи шуурга[illegible] лоо. Шууурган нэгэ секунд[illegible] 20—25 метр гү, али час соо 7[illegible] километр хурданаар үлеэгээ. [illegible] нютагуудта нэгэ заа саһа[illegible] Баргажанда саһан ехээр [illegible] байна гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Үнгэрһэн сагай хутасаа со[illegible] хи аймагуудта агаарай т[illegible] тура үдэртөө дунда зэргээр [illegible] дус дулаан байгаа. Ула[illegible] Мухаршэбэртэ—9 градус, [illegible] Кударада—15 градус дулаан [illegible]

И. Ко[illegible]

Редакторай ор[illegible]
О. ГОМБО[illegible]

Бурят-Монголой АССР-эй мүнгэ нөөсэлгы[illegible] кассануудта хадаглагдаһан шүүбэритэ нөөсэлг[illegible]дэй шүүбэринүүдэй 27-дохи тиражай

ШАЛГАЛТЫН ТАБЛИЦА

Тус тираж 1956 оной апрелиин 8-да Тарбагатай тосхондо [illegible] Бурят-Монголой АССР-эй мүнгэ нөөсэлгын касс[illegible] оруулагдаһан нөөсэлгэнүүдэй мянга хүрэтэрхи, мүн нүгөөдэ [illegible] хүрэтэрхи книжкэнүүдэй удаадахи номернуудта шүүбэри [illegible]

Нөөсэлэлгын книжкэнүүдэй №№	шүүбэринүүдэй хэмжээн нөөсэлэлгын хэмжээнэй %%	нөөсэлэлгын книжкэнүүдэй №№	шүүбэринүүдэй хэмжээн, нөөсэлгын хэмжээнэй %
29	25%	532	25%
57	25%	584	25%
89	25%	606	25%
154	25%	665	25%
196	25%	695	25%
222	200%	738	25%
278	25%	762	25%
310	25%	801	50%
347	100%	859	100%
394	25%	903	25%
421	25%	957	50%
443	25%	988	25%
496	25%		

Тираж үнгэргэхэ комиссиин түрүүлэгшэ С. НЕКРАСОВ
Тираж үнгэргэхэ комиссиин харюусалгата секретарь Н. СИДОРЫЧЕВА

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-62, заместителя редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, партийной жизни, сельского хозяйства —41-59, пропаганды и переводов — [illegible] культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия — 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00740. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 2231